

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır.

© Republic of Turkey, 2015. Unofficial translation made by the Human Rights Department of the Ministry of Justice Directorate General for International Law and Foreign Relations This translation does not bind the Court.

© République de Turquie, 2015. Cette traduction non officielle a été faite par la Direction des Droits de l'Homme de l'Unité des Relations extérieures et juridiques du Ministère de la Justice. Elle ne lie pas la Cour.

Tematik Bilgi Notu – Çevre ve AİHS

Kasım 2015

İşbu Tematik Bilgi Notu, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir ve tüm ayrıntıları içermemektedir.

Çevre ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Her ne kadar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde sağlıklı çevreyle ilgili herhangi bir hak yer almasa da, çevreye verilen zarar ve çevresel riske maruz kalma neticesinde Sözleşme'de öngörülen bazı hakların kullanımına zarar verilebileceği gerekçesiyle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinden çevreyle ilgili meseleler hakkındaki içtihatlarını genişletmesi istenmiştir.

Yaşam hakkı (Sözleşme'nin 2. Maddesi)

Tehlikeli endüstriyel faaliyetler

Öneryıldız/Türkiye

30 Kasım 2004 (Büyük Daire)

Başvuranın evi, dört belediye tarafından ortak kullanılan bir çöp dökme alanının yakınındaki bir arazi üzerinde inşa edilmiş olup, ruhsatsızdır. Nisan 1993'te çöp dökme alanında meydana gelen metan gazı patlaması sonucunda yanarak çevreye saçılan atıklar başvuranın evi de dâhil olmak üzere 10'dan fazla evi kül etmiş ve başvuran bu yangında 9 akrabasını kaybetmiştir. Başvuran, yetkililerin dikkatini bu tarz bir patlama ihtimaline çeken bir bilirkişi raporu hazırlanmış olmasına karşın, yetkililerin önleyici tedbir almadıklarından şikâyetçi olmuştur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, başvuranın dokuz akrabasının kazara ölümünün engellenmesi için uygun girişimlerde bulunulmadığı gerekçesiyle, **Sözleşme'nin 2. maddesinin** esas bakımından **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca, kanunda yaşam hakkının korunmasına ilişkin yeterli güvencelerin bulunmadığı gerekçesiyle, **Sözleşme'nin 2. maddesinin** usul bakımından da **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, Hükümetin, söz konusu gecekondü bölgesinin sakinlerini burada yaşamının arz ettiği riskler konusunda bilgilendirmemiş olduğunu gözlemlemiştir. Hükümet bu konuda bilgilendirme yapmış olsaydı dahi insanların hayatını tehlikeden koruyacak gerekli uygulama tedbirlerini alma sorumluluğu devam etmekteydi. Düzenleyici çerçeve eksikti; zira çöp dökme alanının açılması veya faaliyetleri ile ilgili tutarlı bir denetim sistemi mevcut değildi. Aynı şekilde, imar planlama politikası da yetersizdi ve bunun kuşkusuz söz konusu kazaya yol açan olaylar zincirinde payı vardı.

Mevcut davada Mahkeme ayrıca, **Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin** (mülkiyetin korunması) **ihlal edildiğine**, Sözleşme'nin 2. maddesinin esası kapsamındaki şikâyete ilişkin olarak **Sözleşme'nin 13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edildiğine** ve Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikâyete ilişkin olarak da **Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Nükleer radyasyona maruz kalma

L.C.B./Birleşik Krallık (başvuru no. 23413/94)

9 Haziran 1998

Başvuranın babası, 1950'lerdeki nükleer denemeler esnasında Noel Adasındaki (Pasifik Okyanusu) İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetlerinde yemek servisi asistanı olarak görev yaptığı esnada radyasyona maruz kalmıştır. Başvuran, 1966 doğumludur. Başvurana 1970 yılında lösemi teşhisi konulmuştur. Başvuran özellikle, İngiliz yetkili makamlarının, babasının nükleer testlere katılımının başvuranın sağlığı için bir tehdit oluşturabileceği ihtimaline karşı ailesini uyardıkları gerekçesiyle, Sözleşme'nin 2. maddesinin (yaşam hakkı) ihlaline yol açıldığını iddia etmiştir.

Mahkeme, başvuranın, kendisine lösemi teşhisi konulmadan önce Birleşik Krallık yetkilileri tarafından ailesinin uyarılıp kendilerine tavsiyede bulunulmadığı veya sağlığının denetlenmediğine ilişkin şikâyeti bağlamında, Sözleşme'nin **2. maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, başvuranın babasının zararlı düzeyde radyasyona

maruz kalabileceği ya da kızının sağlığı için bir tehdit oluşturabileceği ihtimaline ilişkin olarak, İngiliz yetkililerinin söz konusu zamanda sahip oldukları bilgi göz önünde bulundurulduğunda, ilgili yetkililerinden resen başvuranın ebeveynlerini bu hususlarda bilgilendirmelerinin veya kızları hakkında başka özel girişimlerde bulunmalarının beklenemeyeceğini değerlendirmiştir.

Endüstriyel emisyonlar ve sağlık

Smaltini/İtalya (no. 43961/09)

25 Mart 2015 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Mevcut dava, bir çelik fabrikasının verdiği çevresel rahatsızlığın, lösemi sonucu vefat eden birinci başvuranın sağlığı üzerindeki etkisini konu almaktadır. Başvuruyu, başvuranın eşi ve çocukları yürütmüş olup, özellikle, fabrika sızıntıları ile birinci başvuranın hastalığı arasında bir illiyet bağı bulunduğu ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, söz konusu başvuruyu, açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle, **kabul edilemez** olarak nitelendirmiştir. Mahkeme, birinci başvuranın, Sözleşme'nin 2. maddesinin usulü kapsamına giren şikâyetini inceleyerek, özellikle, başvuranın, kendi talebi üzerine yürütülen soruşturma aşamasında çekişmeli yargıdan yararlandığını değerlendirmiştir. Mahkemenin görüşüne göre, olaylar esnasında mevcut olan kesin verilere bakıldığında, birinci başvuran, yaşam hakkının usul bakımından ihlal edildiğini ispatlamamıştır.

Derdest başvuru

Locascia ve Diğerleri/İtalya (no. 35648/10)

Başvuru, 5 Mart 2013 tarihinde İtalyan Hükümetine tebliğ edilmiştir.

Bkz. aşağıda “Özel hayata ve aile hayatına ve konuta saygı hakkı (Sözleşme'nin 8. maddesi)” başlığı.

Doğal Afetler

Murillo Saldias ve Diğerleri/İtalya

28 Kasım 2006 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Başvuranlar, 1996 yılı Ağustos ayında Biescas kamp alanında (İspanyol Pirene Dağları) şiddetli yağmur sonucu meydana gelen ve 87 kişinin ölümüne neden olan su baskını felaketinin kazazedeleridir. Söz konusu felakette birinci başvuran, ebeveynlerini, erkek

kardeşini ve kız kardeşini kaybetmiş olup, diğer başvuranların hepsi yaralanmıştır. Başvuranlar özellikle, İspanya hükümetinin, Biescas kamp bölgesini kullananları korumak adına gerekli önleyici tedbirleri almadığından şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar, yetkililerin, olası tehlikelerin farkında olmalarına rağmen, söz konusu arazinin kamp alanı olarak kullanılmasına izin verdiklerini öne sürmüşlerdir.

Mahkeme, başvuruyu **kabul edilemez** olarak nitelendirmiştir. Mahkeme, İspanya Ulusal Mahkemesinin (Audiencia Nacional) 2005 yılının Aralık ayında, birinci başvuruna makul olarak nitelendirilebilecek bir miktarda tazminat ödenmesine hükmettiğini ve başvuranın temyiz başvurusunun incelenmesi sonucunda da bu kararın Yüksek Mahkeme tarafından onaylanmasının ve hatta miktarın yükseltilmesinin muhtemel olduğunu kaydederek, başvuranın, İspanya Ulusal Mahkemesinin kararının ardından, Sözleşme'nin 34. maddesinin (bireysel başvuru hakkı) anlamı dâhilinde, Sözleşme'de öngörülen haklarının ihlal edildiğini öne süremeyeceğini değerlendirmiştir. Diğer başvuranlar, yalnızca ceza yargılamalarına, sivil taraflar olarak katılmışlar ve Mahkemeye başvuruda bulunmadan önce, yetkililer aleyhinde idari yargılama başlatmayı reddetmişlerdir. Dolayısıyla, iç hukuk yolları tüketilmemiştir.

Budayeva ve Diğerleri/Rusya

20 Mart 2008

Kabardino-Balkariya Cumhuriyeti (Rusya) sınırları içerisinde yer alan Elbruz Dağının eteklerinde bulunan Tyrnyauz şehri, 2000 yılının Temmuz ayında meydana gelen bir toprak kayması sonucu tahrip edilmiştir. Enkazda, birinci başvuranın eşi dâhil olmak üzere sekiz kişi hayatını kaybetmiştir. Felaketin sonucu olarak, başvuranlar yaralanmış, psikolojik travma geçirmiş ve evlerini kaybetmişlerdir. Başvuranlar özellikle, Rus yetkili makamlarının, toprak kaymasının sonuçlarını hafifletmediklerini ve felakete ilişkin olarak adli bir soruşturma yürütmediklerini ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, Rus yetkili makamlarının, birinci başvuranın eşinin hayatını ve başvuranları ve Tyrnyauz sakinlerini 2000 yılının Temmuz ayında kasabalarını tahrip eden toprak kaymasından koruyamadıkları gerekçesiyle, Sözleşme'nin **2. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Yetkililerin, Tyrnyauz sakinlerinin öngörülebilir hayati risklerine ilişkin olarak, söz konusu tehlikeli bölgede toprak planlaması ve acil durum politikası uygulamalarında bulunmamalarının haklı herhangi bir gerekçesi yoktur. Mahkeme ayrıca, felakete ilişkin olarak yeterli adli soruşturmanın yürütülmediği gerekçesiyle, Sözleşme'nin **2. maddesinin** usul bakımından da **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Nitekim,

Rusya'nın Tyrnyauz'da meydana gelen kazadaki sorumluluk payı, herhangi bir adli veya idari merci tarafından ne incelenmiş ne de soruşturulmuştur.

Kolyadenko ve Diğerleri/Rusya

28 Şubat 2012

Bkz. aşağıda “Etkili başvuru hakkı (Sözleşme'nin 13. maddesi)” başlığı.

Viviani ve Diğerleri/İtalya

24 Mart 2015 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Mevcut dava, Vesuvius yanardağının patlama ihtimaline bağlı tehlikeleri ve bu tehlikelerle mücadele etmek adına yetkili makamlarca alınan tedbirleri konu almaktadır. Yanardağın yakınlarındaki çeşitli bölgelerde yaşayan başvuranlar, Hükümetin, ilgili tehlikeleri ele almak amacıyla uygun düzenleyici ve idari bir çerçeveyi devreye sokmayarak, yaşam haklarını korumaya yönelik yükümlülüklerini yerine getirmediğini ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar ayrıca, karşı karşıya kaldıkları tehlikeler hakkında yeterli bilginin bulunmaması nedeniyle, özel ve aile hayatlarına saygı haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi (kabul edilebilirlik kriterleri) uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle, başvuruyu **kabul edilemez** olarak nitelendirmiştir. Mahkeme, özellikle idare mahkemeleri nezdinde dava veya toplu dava şeklinde olmak üzere, başvuranların mevcut iç hukuk yollarından bazılarını tüketmediklerini kaydetmiştir. Başvuranlar yalnızca, söz konusu hukuk yollarının etkisiz oluşunu iddia etmişlerdir.

Özel ve Diğerleri/Türkiye

17 Kasım 2015¹

Mevcut dava, başvuranın aile fertlerinin, Türkiye'de en ölümcül depremlerden birinin meydana geldiği 17 Ağustos 1999 tarihinde, sismik aktivite haritasında “büyük risk bölgesi” olarak gösterilen bir bölgede bulunan Çınarcık kasabasında deprem nedeniyle yıkılan binaların altında kalarak ölmelerini konu almaktadır.

Mahkeme, Türk yetkili makamlarının, özellikle, ölümlere neden olan söz konusu binaların yıkılması ile ilgili sorumlulukları ve koşulları tespit ederken hızlı hareket etmediğine kanaat getirerek, Sözleşme'nin **2. maddesinin** usul bakımından **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

¹ Bu karar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 44 § 2 maddesinde (nihai kararlar) öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir.

Nitekim, yetkili makamlar soruşturmanın önemini dikkate alarak, binaların yıkıldığı koşulları ve ilgili sorumlulukları belirlemek için ve kanuna aykırı eylemlere ve bu eylemlere ilişkin ihtilaflara tolerans gösterildiğine dair bir izlenim yaratmamak için hızlı hareket etmelilerdi.

İnsanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı (Sözleşme'nin 3. Maddesi)

Cezaevinde pasif içicilik

Florea/Romanya

14 Eylül 2010

Kronik hepatit ve arteriyel hipertansiyon hastası olan başvuran, bir cezaevinde tutuklu bulunduğu yaklaşık 8-9 ay boyunca yalnızca 35 yatağı bulunan bir koğuşta 110-120 mahkûmla birlikte yaşamak zorunda kalmasından şikâyetçi olmuştur. Başvurana göre koğuş arkadaşlarının %90'ı sigara içicisiydi. Başvuran özellikle, sigara içenlerle aynı koğuşta ve revirde tutulmasının yanı sıra, koğuşunun aşırı kalabalık olmasından ve kötü hijyen koşullardan şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme özellikle, başvuranın, kişi başına düşen alanın Avrupa standartlarının altında olduğu bir mekânda oldukça sıkışık koşullarda yaklaşık üç yıl tutuklu kaldığını gözlemlemiştir. Başvuranın, sigara içenlerle aynı hücreyi ve aynı hastane koğuşunu paylaşmak zorunda kaldığı konusunda Mahkeme, başvurana ayrı bir oda verilmediğini ve cezaevi revirinde ve kronik hastaların bulunduğu serviste dahi doktorunun uyarılarına rağmen, sigara içen mahpuslara tahammül etmek durumunda bırakıldığını kaydetmiştir. Ancak, 2002 yılının Haziran ayında çıkarılan bir kanunla sağlık kurumlarında sigara içilmesi yasaklanmış ve yerel mahkemeler sıklıkla, sigara içenlerin ve içmeyenlerin ayrı tutulmaları yönünde kararlar vermiştir. Dolayısıyla, başvuranın tutukluluk koşulları bakımından Sözleşme'nin **3. maddesi ihlal edilmiştir.**

Elefteriadis/Romanya

25 Ocak 2011

Başvuranın kronik akciğer rahatsızlığı bulunup, müebbet hapis cezası infaz edilmekteydi. 2005 yılının Şubat ayından Kasım ayına kadar, sigara içicisi olan iki mahkûmla aynı hücrede tutulmuştur. 2005 ve 2007 yılları arasında mahkemeye çıkarıldığı birkaç kez de bekleme odalarında sigara içen mahkûmlarla birlikte kalmıştır.

Mahkeme, başvuranın davasında da olduğu gibi özellikle, Devletlerin, doktorların yapmış oldukları muayeneler ve tavsiyeler doğrultusunda öne sürdükleri sağlık gerekçelerinden dolayı, mahkûmları pasif içiciliğin zararlı etkilerinden korumak için tedbirler almaları gerektiğini gözlemleyerek, Sözleşme'nin **3. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Özgürlük ve güvenlik hakkı (Sözleşme'nin 5. Maddesi)

Mongouras/İspanya

28 Eylül 2010 (Büyük Daire)

Başvuran, *Prestige* adlı bir geminin eski kaptanı idi. *Prestige*, Kasım 2002'de İspanya sahili açıklarında seyir halinde iken taşıdığı 70.000 ton akaryakıtı Atlantik Okyanusuna sızdırmıştır. Petrol sızıntısı, deniz hayvanları ve bitkileri üzerindeki etkisi birkaç ay süren ve Fransa kıyılarına kadar yayılan bir ekolojik felakete yol açmıştır. Açılan ceza soruşturması neticesinde başvuran tutuklanmış olup, 3.000.000 avro kefalet ödemesi koşuluyla serbest bırakılabileceğine karar verilmiştir. Başvuran, 83 gün tutuklu kaldıktan sonra, *Prestige*'in ait olduğu firmanın sigortacıları tarafından kefaleti ödenerek salıverilmiştir. Başvuran, istenen kefalet tutarının aşırı yüksek olduğundan ve bu miktarın, kendi kişisel durumu göz önünde bulundurulmadan belirlendiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, İspanya mahkemelerinin, başvuranın özellikle gemi sahibinin bir çalışanı konumunda olması, güvenliği temin etmeleri gereken insanlar ile olan mesleki ilişkisi, uyruğu, daimi ikamet adresi, İspanya'da bağlarının bulunmaması ve yaşı gibi kişisel durumlarını yeterince dikkate aldıklarını tespit ederek, Sözleşme'nin **5 § 3 maddesinin ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. Mahkeme, insan haklarının korunması bağlamında gerekli olup sürekli artan yüksek standartların paralel olarak, demokratik toplumların temel değerleri hakkındaki ihlallerin değerlendirilmesi hususunda daha fazla katılık gerektirdiğini gözlemlemiştir. Netice itibarıyla, tedbirin etkili olmasını sağlamak amacıyla, kefalet miktarı belirlenirken mesleki çevrenin göz önünde bulundurulması gerektiğine hükmedilememiştir. Mahkeme, başvuranın davasının istisnai niteliği ve deniz kirliliğinin çevrede yol açtığı büyük çaplı zarar düşünüldüğünde, adli mercilerin sorumluların adaletten kaçmalarının önünü kesmek adına kefalet tutarını hâsıl olan yükümlülüğe uygun olarak artırmalarının şaşırtıcı olmadığı sonucuna varmıştır. Yalnızca başvuranın varlıkları göz önünde bulundurularak belirlenen kefalet miktarının başvuranın duruşmada hazır bulunması için yeterli olacağı konusunda bir kesinlik yoktur.

Adil yargılanma hakkı (Sözleşme'nin 6. Maddesi)

Mahkemeye erişim

Athanassoglou ve Diğerleri/İsviçre

6 Nisan 2000 (Büyük Daire)

Başvuranlar, Beznau'da bulunan bir nükleer santralin II. birimi civarında yer alan 1. bölge sınırları içerisindeki köylerde (Aargau Kantonu) yaşamışlardır. Başvuranlar bilhassa, Federal Konseyin nükleer santralin işletme ruhsatının genişletilmesi yönünde verdiği kararına karşı mahkemeye erişim haklarının engellendiğinden şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar aynı zamanda, yaşam haklarının ve fiziksel bütünlüklerine saygı gösterilmesi haklarının ihlallerine karşı başvurabilecekleri etkili bir başvuru yolunun bulunmadığından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** mevcut davada **uygulanamayacağını** değerlendirmiştir. Federal Konseyin kararı ve başvuranın talep ettiği iç hukuk hakları (yaşam, fiziksel bütünlük, mülkiyet) arasındaki bağlantı oldukça belirsiz ve uzak olup, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin uygulanabilmesi için yeterli değildir. Nitekim başvuranların Mahkeme önündeki beyanlarında, belirli ve olması muhtemel bir tehlikeyi, tüm nükleer santrallerle ilişkili genel bir tehlike olarak ileri sürmediklerini kabul ettikleri gözlemlenmiştir; başvuranların dayandıkları çoğu gerekçe, nükleer enerji kullanımının barındırdığı güvenlik meselesi ve çevresel ve teknik özelliklerle alakalı olmuştur. Başvuranların, nükleer enerji kullanımı ilkesine karşı çıkmak için Sözleşme'nin 6 § 1 maddesini bir çözüm yolu veya teknik deliller temelinde, bireysel nükleer santrallerin işletilmesi konusundaki nihai kararı verme sorumluluğunun hükümetten alınıp mahkemelere devredilmesi için bir araç olarak kullanmak istemeleri hususunda Mahkeme, nükleer enerji kullanımının en iyi nasıl düzenleneceğine ilişkin olarak her bir Sözleşmecî Devletin kendi demokratik süreçleri çerçevesinde vereceği bir politika kararının bulunduğunu değerlendirmiştir. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin **13. maddesinin** de mevcut davada **uygulanmayacağı** kanaatine varmıştır.

Ayrıca bk.: Balmer-Schafroth ve Diğerleri/İsviçre davasında verilen 26 Ağustos 1997 tarihli karar; Balmer-Schafroth ve Diğerleri/İsviçre davasında verilen 13 Eylül 2001 tarihli kabul edilebilirlik hakkında karar.

Gorraiz Lizarraga ve Diğerleri/İspanya

27 Nisan 2004

Beş başvuran ve üye oldukları bir dernek, üç doğa koruma alanını ve küçük birkaç köyü sel altında bırakacak olan bir barajın inşasını içeren planlara karşı dava açmışlardır. Başvuranlar özellikle, adil bir duruşmanın gerçekleştirilmediğini, zira kendilerinin ön soruna ilişkin yargulamalarda yer almaları engellenirken, İspanyol Devletinin ve Savcılığının, Anayasa Mahkemesine görüş sunabildiğini ileri sürmüşlerdir.

Davanın özel koşulları ve başvuran sıfatındaki derneğin, üyelerinin menfaatlerini mahkemeler önünde savunabilme gibi özel bir amaca hizmet etmek için kurulduğu ve söz konusu üyelerin de davaya konu baraj projesi nedeniyle doğrudan endişeye kapıldıkları dikkate alındığında, Mahkeme, beş başvuranın, Sözleşme'nin **34. maddesi kapsamında** (bireysel başvuru hakkı), iddia konusu ihlallerin **mağduru olduklarını öne sürebileceklerine** ve Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki şikâyetlerine ilişkin olarak da iç hukuk yollarını tüketmiş olduklarına kanaat getirmiştir. Mevcut davada Mahkeme, hem silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği hem de yasama organının ihtilafın neticesine müdahale ettiği iddiaları ile ilgili olarak, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** hükmetmiştir.

L'Erablière asbl/Belçika

24 Şubat 2009

Başvuran, çevrenin korunmasına yönelik kampanyalar yürüten kâr amacı gütmeyen bir dernek olup, bir atık toplama sahasının genişletilmesi için planlama izni verilmesinden şikâyetçi olmuştur. Söz konusu iddia, Belçika Danıştay'ı tarafından usuli gerekçelerle reddedilmiştir. Danıştay, iddia kapsamında uyuşmazlığın gerisinde yatan olguların açıklanmadığına işaret etmiştir. Başvuran dernek, Danıştay tarafından verilen kabul edilemezlik kararının, mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür

Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinin uygulanabilmesi için, sivil bir hak ile yeterince bağlantılı olan bir ihtilaf konusunun mevcut olması gerektiğini ve Mahkemenin, üçüncü tarafları etkileyen bir kanunun ya da mahkeme kararının varlığına ilişkin başvuruları hariç tutmak için "*actio popularis*"e izin vermediğini vurgulamıştır. Ancak Mahkeme, önceki kararlarında, üyelerinin genel menfaatlerinin yanı sıra özel menfaatlerini de savunan bir dernek tarafından açılan davalarda söz konusu maddenin uygulanabileceğine hükmetmiştir. Mevcut davada Mahkeme, atık toplama alanının genişletilmesinin, başvuran derneğin üyelerinin özel hayatlarını doğrudan etkileyebileceği kanaatine varmış ve derneğin amacının, Marche-Nassogne (Lüksemburg) şehri sınırlarındaki çevrenin korunmasıyla sınırlı olduğuna vurgu yapmıştır. Sonuç olarak Mahkeme, başvuran derneğin "*actio popularis*" olarak

nitelendirilemeyeceğini tespit etmiş ve bu nedenle de Sözleşme'nin **6. maddesinin uygulanabilir olduğuna** hükmetmiştir. Mevcut davada Mahkeme, başvuran derneğin mahkemeye erişim hakkına getirilen kısıtlamanın yasal belirlilik ve hukukun uygun bir şekilde işleyişi koşullarına orantısızlık teşkil ettiğine kanaat getirerek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Howald Moor ve Diğerleri/İsviçre

11 Mart 2014

Mevcut dava, 1960lar ve 1970lerde çalıştığı esnada asbeste maruz kalması sebebiyle, 2004 yılının Mayıs ayında kendisine malign plevral mezotelyoma (oldukça saldırgan habis tümör çeşidi) teşhisi konulan bir işçiyle alakalıdır. Söz konusu işçi, 2005 yılında hayatını kaybetmiştir. Eşi ve iki kızı olmak üzere başvurular ağırlıklı olarak, mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuşlardır, zira İsviçre mahkemeleri, başvuranların müteveffanın işvereni ve ulusal yetkililer aleyhinde açmış oldukları tazminat davalarını zaman aşımına uğradığı gerekçesiyle reddetmiştir.

Mevcut davadaki istisnai koşullar ışığında Mahkeme, zaman aşımı sürelerinin uygulanması nedeniyle, başvuranların mahkemeye erişimlerinin kısıtladığını ve Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlaline yol açıldığını değerlendirmiştir. Zaman aşımı sürelerine ilişkin yasal kuralın, meşru bir amaç olan yasal belirlilik ilkesine hizmet ettiğinden tatmin olmakla birlikte Mahkeme, bu kuralın, tetikleyici olayların ardından birkaç yıl geçmeden önce teşhis edilemeyen hastalıklardan muzdarip olan kişilere sistematik bir şekilde uygulanmasının, söz konusu kişileri haklarını mahkemeler önünde savunabilme şansından mahrum bıraktığını gözlemlemiştir. Dolayısıyla Mahkeme, bir kişinin belirli bir hastalıktan muzdarip olduğunun farkında olamadığının bilimsel olarak ispatlandığı davalarda zaman aşımı süresi hesaplanırken bu hususun dikkate alınması gerektiğine kanaat getirmiştir.

Nihai olan adli kararların icra edilmemesi

Kyrtatos/Yunanistan

22 Mayıs 2003

Bkz. aşağıda “Özel hayata ve aile hayatına saygı ve konut dokunulmazlığı hakkı (Sözleşme'nin 8. maddesi)” başlığı.

Apanasewicz/Polonya

3 Mayıs 2011

Başvuranınki ile bitişik olan bir arazi parçasının sahibi, 1988 yılında, imar izni olmadan söz konusu arazi üzerine beton dökmüştür. İnşa edilen fabrika kısa süre içerisinde faal olmuş ve git gide büyümüştür. Başvuran, uğramış olduğu çevresel zarara (kirlilik, çeşitli sağlık problemleri, yenilemeyen hasat v.s.) bir son verilmesi için 1989 yılında dava açmıştır. Hukuk mahkemesi 2001 yılında fabrikanın kapatılmasına karar vermiştir. Biri hukuki diğeri idari olmak üzere yürütülen iki dizi yargılamaya rağmen, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının verildiği sırada fabrika halen kapatılmamıştı. Başvuran bilhassa, fabrikanın kapatılması yönündeki 2001 tarihli kararın icra edilmemesinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğini** değerlendirmiştir. Özellikle de yargılamaların toplam süresi, yetkili makamların titizlikten yoksun oldukları ve mevcut zorlayıcı tedbirleri yeterince kullanmadıkları göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme, başvuranın etkili adli korumaya haiz olmadığına hükmetmiştir. Mevcut davada Polonya yetkili makamları, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi hükümlerinin uygulamaya dönük etkisini ortadan kaldırmıştır. Mahkeme sonradan, başvuranın komşusunun eyleminin neden olduğu müdahale karşısında Polonya yetkili makamlarının, başvuranın özel hayatına ve aile hayatına saygı hakkını korumaya ilişkin yükümlülüklerini ne ölçüde yerine getirdiklerini inceleyerek, söz konusu makamların bu amaca yönelik belirli tedbirleri aldıklarını (başvuranın girişimiyle) ancak tamamen etkisiz kaldıklarını kaydetmiştir. Bu nedenle Mahkeme, Sözleşme'nin **8. maddesinin** de (özel hayata ve aile hayatına saygı ve konut dokunulmazlığı hakkı) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Özel hayata, aile hayatına ve konuta saygı hakkı (Sözleşme'nin 8. Maddesi)

Çevresel riskler ve bilgiye erişim

Guerra ve Diğerleri/İtalya

19 Şubat 1998

Başvuranların hepsi, gübre üretimi yapan bir kimyasal fabrikanın yaklaşık 1 km uzağında yaşamaktaydılar. Fabrikada meydana gelen arızaların yol açtığı kazalar geçmişte de yaşanmıştır; en ağır olanı ise 1976 yılında yaşanmış olup, bu kazada, çevreye toksik arsenik içeren tonlarca potasyum karbonat ve bikarbonat solüsyonu yayılması sonucunda 150 kişi akut arsenik zehirlenmesi nedeniyle hastaneye kaldırılmıştır. Başvuranlar özellikle, fabrikanın çalışmalarından kaynaklanan kirliliğin düzeyini ve büyük kaza riskini azaltıcı, uygulamaya dönük tedbirlerin alınmamasının, yaşamlarına ve vücut bütünlüklerine saygı gösterilmesi

haklarını ihlal ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar ilaveten, ilgili mercilerin, olası tehlikeler ve büyük bir kaza anında izlenmesi gereken usuller hakkında kamuyu bilgilendirmediği gerekçesiyle, bilgi edinme özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, İtalya'nın, başvuranların özel hayatlarına ve aile hayatlarına saygı haklarını güvence altına almaya yönelik yükümlülüklerini yerine getirmediği gerekçesiyle, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme bilhassa, ciddi çevre kirliliğinin bireylerin refahını etkileyebileceğine ve konutlarını diledikleri gibi kullanabilmelerine engel oluşturmak suretiyle, bireylerin özel hayatlarını ve aile hayatlarını olumsuz yönde etkileyebileceğine dikkat çekmiştir. Mevcut davada başvuranlar, fabrikada bir kazanın meydana gelmesi durumunda büyük bir tehlikeyle yüz yüze gelecekleri kentlerinde yaşamaya devam etmeleri halinde maruz kalabilecekleri risklere ilişkin temel bilgileri edinmek için gübre üretiminin durdurulduğu 1994 yılına dek beklemişlerdir. Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği yönünde varmış olduğu kanaati göz önüne alarak, ilgili davanın, Sözleşme'nin 2. maddesi (yaşam hakkı) kapsamında da incelenmesinin gerekli olmadığına karar vermiştir.

McGinley ve Egan/Birleşik Krallık

9 Haziran 1998

Birleşik Krallık 1952 ve 1967 yılları arasında, Avusturalya Maralinga'da ve Pasifik Okyanusunda, nükleer silahlara ilişkin birtakım atmosferik denemeler gerçekleştirmiş olup, 20.000 üzerinde asker bu görevde yer almıştır. Bu denemeler esnasında, Pasifik Okyanusu Noel Adasında, Hiroşima ve Nagasaki'de yaşanmış olanlardan daha büyük çaplı altı patlama meydana gelmiştir. Başvuranlar, bu süreçte Noel Adasında bulunmuş olan iki askerdirler. Başvuranlar bilhassa, yaşamış oldukları sağlık sorunları ve maruz kaldıkları radyasyon arasında herhangi bir bağın bulunup bulunmadığının tespit edilebilmesi bakımından kendilerine yardımcı olabilecek belgelerin saklandığı konusunda şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme özellikle, bir Hükümetin tehlikeli eylemlerle uğraşması ve bu eylemlere dâhil olan kişilerin sağlıklarının öngörülemeyen olumsuz sonuçlardan etkilenmesinin muhtemel olması halinde, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı gereğince, bu kişilerin ilgili ve uygun tüm bilgileri kullanabilmelerine olanak sağlayan etkili ve erişilebilir bir usulün oluşturulmasının gerekli olduğunu kaydetmiştir. Mevcut davada Mahkeme, başvuranların zararlı boyuttaki bir radyasyona maruz kalmadıklarını ve izlenen usulün istenilen belgelerin ifşa edilmemesine yönelik olduğunu gösteren herhangi bir delilin

mevcut olmadığını ileri süren Savunma Bakanının bu doğrultudaki görüşlerine dayanak oluşturan belgelerin başvuranlarca talep edilmesine olanak sağlayan bir prosedürün Birleşik Krallık tarafından uygulandığını gözlemlemiştir. Ancak, başvuranlardan hiçbiri bu prosedürden yararlanma yoluna gitmemiş ve Mahkemeye sunulan delillere bakıldığında, başvuranlar yetkili makamlardan söz konusu belgeleri başka herhangi bir zamanda da talep etmemişlerdir. Bu koşullarda Mahkeme, Birleşik Krallığın, başvuranlar hakkında, Sözleşme'nin **8. maddesi** kapsamına giren pozitif yükümlülüklerini yerine getirdiğini tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, başvuranların mahkemeye etkili bir şekilde erişemedikleri yönündeki şikâyetleri bakımından, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (adil yargılanma hakkı) **ihlal edilmediğine** hükmetmiştir.

Roche/Birleşik Krallık

19 Ekim 2005 (Büyük Daire)

Başvuran, 1960ların sonlarında, İngiliz Ordusundan terhis edilmiştir. Başvuranın, 1980lerde yüksek tansiyon sorunu ortaya çıkmış ve sonrasında da kendisine hipertansiyon, bronşit ve bronşiyal astım teşhisleri konulmuştur. Başvuran, malul olarak nitelendirilmiş ve sağlık sorunlarının, 1960larda İngiltere'deki Porton Down kışlalarında bulunan İngiliz Silahlı Kuvvetleri himayesinde yürütülen iperit ve sinir gazı denemelerine katılması neticesinde ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Başvuran bilhassa, söz konusu denemelere katıldığı süreç boyunca maruz kaldığı her türlü tehlikeyi değerlendirebilmesine olanak sağlayan ilgili ve uygun tüm bilgilere erişemediğinden şikâyetçi olmuştur.

Tüm koşullar ışığında Mahkeme, Birleşik Krallığın, başvuranın söz konusu denemelere katıldığı süreç boyunca maruz kaldığı her türlü tehlikeyi değerlendirmesini sağlayacak ilgili ve uygun tüm bilgilere erişmesine imkan veren etkili ve erişilebilir bir prosedür oluşturmaya yönelik pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğini değerlendirerek, mevcut davada Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, davadan bağımsız olarak hareket ederek sürekli bilgi arayışı içerisinde olan başvuranın konumundaki bir bireyin, bilgilerin ifşa edilmesini sağlamak amacıyla dava açmasının şart koşulmaması gerektiğini gözlemlemiştir. İlaveten, bilgi hizmetleri ve sağlık çalışmaları, başvuran tutanak arayışına başladıktan ve Mahkemeye başvuruda bulunduktan yaklaşık 10 yıl sonra başlamıştır. Mevcut davada Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (adil yargılanma hakkı) **ihlal edilmediğine**, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün **1. maddesinin** (mülkiyet hakkı) **ihlal edilmediğine**, Sözleşme'nin **6. maddesi ve Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile bağlantılı olarak** Sözleşme'nin **14. maddesinin** (ayrımcılık

yasağı) **ihlal edilmediğine**, Sözleşme'nin **6. maddesi ve Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile bağlantılı olarak Sözleşme'nin 13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edilmediğine** ve Sözleşme'nin **10. maddesinin** (ifade özgürlüğü) **ihlal edilmediğine** hükmetmiştir.

Vilnes ve Diğerleri/Norveç

5 Aralık 2013

Mevcut dava, Kuzey denizinde petrol şirketleri adına petrol arama çalışmalarına öncülük etmek için dalış yapmaları (1965 yılından 1990 yılına kadar) sonucu sakatlanan eski dalgıçların şikâyetlerini konu almaktadır. Başvuranların tümü, Kuzey denizinde ve başvuranların üçünün olduğu gibi deneme tesislerinde çalıştıkları süreçte Norveç'in açık deniz dalgıçlarının sağlıklarını ve yaşamlarını korumak adına uygun girişimlerde bulunmadığından şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar ayrıca, Devletin, açık deniz dalgıçlığının ve deneme dalgıçlığının riskleri hakkında kendilerine yeterli bilgiyi sağlamadıklarını iddia etmişlerdir.

Mahkeme, Norveç yetkili makamlarının, başvuranlara, dekompresyon tablolarının kullanımından kaynaklanabilecek ve sağlıkları ve hayatları bakımından risk teşkil edebilecek durumları değerlendirebilmelerine imkân verecek gerekli bilgileri sağlamadıkları gerekçesiyle, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Yetkili makamların, dalış faaliyetlerine izin verme ve dalgıçların güvenliğini koruma konusundaki rolleri, belirsizliğin mevcut olması ve dekompresyon hastalığının uzun vadedeki etkilerine ilişkin olarak bilimsel bir görüş birliğine varılamaması ışığında Mahkeme özellikle, oldukça temkinli bir yaklaşımın gerekli olduğuna kanaat getirmiştir. Yetkililerin, dalış tabloları hakkında şirketlerin tam şeffaflık ilkesini gözetmelerini temin etme ve dalgıçların tablolar arasındaki farklılıkları ve muhtemel riskleri değerlendirmelerini ve bilgili bir şekilde onay vermeleri için gerekli olan güvenlik ve sağlık kaygıları hakkında bilgilendirilmelerini sağlama konusunda tedbir almaları makul olacaktır. Norveç'in bu tür girişimlerde bulunmamış olması, başvuranların özel hayatlarına saygı gösterilmesi haklarını güvence altına alma konusundaki yükümlülüklerini yerine getirmediğini göstermektedir. Mahkeme ayrıca başvuranların, sağlıklarının korunması ve yaşamlarının tehlikeye düşmesinin önlenmesi konusunda yetkili makamların etkili bir girişimde bulunmadıklarına ilişkin şikâyetlerinin geri kalanı bağlamında Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) veya **8. maddesinin ihlal edilmediğine** ve

Sözleşme'nin **3. maddesinin** (insanlık dışı veya onur kırıcı muamele yasağı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir.

Brincat ve Diğerleri/Malta

24 Temmuz 2014

Mevcut dava,1950lerden itibaren 2000li yılların başına kadar onlarca yıl boyunca asbeste maruz bırakılıp, asbestten kaynaklanan durumlardan muzdarip olan tersane işçilerini konu almaktadır. Başvuranlar bilhassa, kendilerinin veya vefat eden yakınlarının asbeste maruz bırakılmasından ve Malta Hükümetinin asbestin ölümcül sonuçlarına karşı kendilerini korumadıklarından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, yakınlarını kaybeden başvuranlar bakımından, Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) **ihlal edildiğine** ve başvuranların geri kalanı bakımından da Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, asbestin ortaya koyduğu tehlikenin ciddiyeti göz önünde bulundurulduğunda, bu tür tehlikelerin yönetimi konusunda Devletlere bırakılan takdir payına rağmen Malta Hükümetinin, başvuranların yeterince korunmalarını ve sağlıklarına ve yaşamlarına karşı olası tehlikelerden haberdar edilmelerini sağlamak adına herhangi bir kanun çıkarmayarak veya başka herhangi bir pratik tedbir almayarak, Sözleşme kapsamındaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğini değerlendirmiştir. Gerçekte, en azından1970lerin başından itibaren, Malta Hükümeti, tersane işçilerinin asbestosa maruz kalmaları neticesinde bazı olumsuzluklardan muzdarip olabileceklerinin farkındadır veya farkında olmalıydı, ancak söz konusu Hükümet, bu tehlikeyle mücadele etmek adına 2003 yılına kadar herhangi bir pozitif girişimde bulunmamıştır.

Endüstriyel kirlilik

Lopez Ostra/İspanya

9 Aralık 1994

Başvuranın yaşadığı kasabada deri endüstrisi yoğunlaşmıştır. Başvuran bilhassa, evinin birkaç metre ilerisinde yer alan atık arıtma tesisinin yol açtığı rahatsızlık (koku, gürültü ve kirli gazlar) bakımından, belediye yetkililerinin herhangi bir girişimde bulunmadıklarından şikâyetçi olmuştur. Başvuran, İspanya yetkili makamlarının pasif bir tavır sergilediklerini iddia ederek, bu makamları sorumlu tutmuştur. Başvuran ayrıca, bu meselelerin oldukça ciddi

olduğunu ve bu bağlamda kendisinin onur kırıcı olarak nitelendirilebilecek düzeyde sıkıntı yaşadığını ileri sürmüştür.

Mahkeme, İspanya'nın, kentin ekonomik refahı (yani atık arıtma tesisi kurulması) ile başvuranın konutuna, özel hayatına ve aile hayatına saygı hakkı arasında adil bir denge kuramadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, başvuran ve ailesinin, başka bir eve taşınmadan önce üç yılı aşkın bir süre boyunca, söz konusu tesisin yol açtığı rahatsızlıkların yanı sıra bu çerçevedeki tüm aksaklıklara katlanmak zorunda kaldıklarını kaydetmiştir. Başvuranlar, durumun değişme ihtimalinin söz konusu olmadığını anladıklarında ve pediatri uzmanı olan kızlarının tavsiyesi üzerine taşınma kararı almışlardır. Bu koşullarda, belediyenin teklifi, başvuranların maruz bırakıldığı rahatsızlık ve aksaklıkları tamamen telafi edememiştir. Mahkeme ilaveten, başvuran ve ailesinin birkaç yıl boyunca yaşamış oldukları koşulların kuşkusuz oldukça zor olduğunu kabul etmekle birlikte, onur kırıcı bir durumun söz konusu olmadığından hareketle Sözleşme'nin **3. maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir.

Ayrıca bkz. 30 Mart 2010 tarihli [Băcilă/Romanya](#) kararı

Taşkın ve Diğerleri/Türkiye

10 Kasım 2004

Mevcut dava, Bergama ilçesinin Ovacık köyündeki (İzmir) bir altın madeni için işletme ruhsatının verilmesini konu almaktadır. Başvuranlar, Bergama'da veya civardaki köylerde ikamet etmişlerdir. Başvuranlar bilhassa, ulusal yetkili makamların, siyanürlü özütleme işlemine başvurmak suretiyle bir altın madeninin işletilmesine izin vermeleri ve ilgili karar süreci neticesinde, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, Türkiye'nin, başvuranların özel hayatlarına ve aile hayatlarına saygı haklarını güvence altına alma yönündeki yükümlülüklerini yerine getirmediğini kaydederek, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, yetkili makamların altın madenine ruhsat verme kararının Danıştay tarafından 1997 yılının Mayıs ayında iptal edildiğini, Danıştay'ın farklı menfaatleri tartarak ruhsatın kamu yararına olmadığını değerlendirdiğini, kararını başvuranların yaşam haklarını ve sağlıklı bir çevrede yaşama haklarını etkili bir şekilde kullanmalarına dayandırdığını kaydederek, söz konusu ruhsatın kamu menfaatine hizmet etmediği sonucuna varmıştır. Ancak, altın madeninin

kapatılması talimatı, 1998 yılının Şubat ayında yani bu karardan ancak on ay, kararın yetkililere tebliğinden ise dört ay sonra verilmiştir. Ayrıca, Türk mevzuatında öngörülen usuli güvencelere ve adli kararlarla bu güvencelerin uygulanmasına bakılmaksızın, Bakanlar Komitesi, Mart 2002 tarihli ve aleni olarak verilmemiş olan bir kararla, hâlihazırda Nisan 2001 tarihinde işletilmeye başlayan altın madeninde altın üretiminin devam etmesine izin vermiştir. Mahkeme, yetkili makamların bu şekilde, başvuruların kullanabilecekleri usuli güvencelerin yararlı etkilerini ortadan kaldırdıklarını değerlendirmiştir. İlgili davada Mahkeme ayrıca Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (makul sürede adil yargılanma hakkı) de **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Ayrıca bkz. 28 Mart 2006 tarihli [Öçkan ve Diğerleri/Türkiye](#) kararı; 5 Haziran 2007 tarihli [Lemke/Türkiye](#) kararı.

[Fadeyeva/Rusya](#)

9 Haziran 2005

Başvuran, Moskova'nın yaklaşık 300 km kuzey doğusunda yer alan büyük bir çelik üretim merkezi civarında yaşamıştır. Başvuran özellikle, evinin yakınlarındaki büyük bir çelik fabrikasının çalışmalarının, sağlığını ve refahını tehlikeye attığından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Rusya'nın, toplumun menfaatleri ve başvuranın özel hayatına ve aile hayatına saygı hakkını etkili bir şekilde kullanması arasında adil bir denge kurmadığını gözlemleyerek, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme bilhassa, Rus yetkili makamlarının, nüfus yoğunluğu fazla olan bir kasabanın ortasında kirliliğe yol açan bir işletmenin çalıştırılmasına izin verdiğini kaydetmiştir. Söz konusu işletmeden sızan toksik maddelerin, iç hukukla belirlenen güvenlik düzeylerini aşması ve civarda yaşayanların hayatlarını tehlikeye düşürebileceği ihtimalinin mevcut olması nedeniyle, yetkili makamlar, tesisin etrafındaki belirli bölgede konut bulunmaması gerektiğine karar vermişlerdir. Ancak, ilgili kanuni tedbirler uygulanmamıştır. Mahkeme, Devletin veya kirliliğe sebebiyet veren işletmenin başvurana ücretsiz konut sağlama yükümlülüğünün bulunduğunu ifade etmekle fazla ileri gidilmiş olacağını değerlendirmiş ve her ne olursa olsun, Sözleşmeciler Devletler tarafından Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamına giren pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmesi amacıyla alınması gereken kesin tedbirleri belirlemenin Mahkeme'nin görevi olmadığını kaydetmiştir. Ancak başvuranın davasında Devlet, başvurana, tehlikeli bölgeden taşınması için etkili bir çözüm sunmamıştır. Ayrıca, kirliliğe yol açan işletmenin çevreyle ilgili ulusal standartları ihlal ederek çalıştırılmasına rağmen, Devletin, kirlilikten etkilenen

yerel nüfusun menfaatini göz önünde bulunduran ve endüstriyel kirliliği uygun düzeylere çekebilecek etkili tedbirleri düzenlediğine veya uyguladığına dair herhangi bir bilgi mevcut değildir.

Ayrıca bkz. 26 Ekim 2006 tarihli [Ledyayeva ve Diğerleri/Rusya](#) kararı.

Giacomelli/İtalya

2 Kasım 2006

Başvuran, 1950 yılından beri, 1982 yılında faaliyete başlayan, tehlikeli veya tehlikesiz olarak sınıflandırılan “özel atık” depolama ve arıtma tesisinin 30 metre uzağında bir evde yaşamıştır. Tesisi işleten şirket sonradan, işlenen atıkların miktarını artırmak ve -özel endüstriyel atıkların arıtılması için kimyasal maddelerin kullanılmasını gerektiren bir işlem olan- zararlı atıkların detoksifikasyonunu yapmak için ruhsat almıştır. Başvuran, sürekli haldeki gürültünün ve tesisten gelen zararlı sızıntıların, çevresi için ciddi bir tehdit oluşturduğundan ve sağlığı ve evi açısından da daimi bir risk teşkil ettiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, endüstriyel zehirli atıkların arıtılması için kurulan tesis konusunda İtalya'nın, toplumun menfaatleri ile başvuranın konutuna, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkını etkili bir şekilde kullanması arasında adil bir denge kuramadığını değerlendirerek, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, tesisi işleten şirketten 1996 yılına kadar – yani endüstriyel atıkların detoksifikasyonunu içeren faaliyetlere başladıktan yedi yıl sonra – öncelikli bir çevresel etki değerlendirmesi (“ÇED”) yaptırmasının istenmediğini kaydetmiştir. Ayrıca, ÇED prosedürü esnasında Çevre Bakanlığı iki kez, tesisin çalıştırılmasının, uygun olmayan coğrafi konumu itibarıyla çevre düzenlemeleri ile örtüşmediğini ve bölgede yaşayanların sağlıkları açısından risk oluşturduğunu tespit etmiştir. Dolayısıyla, Çevre Bakanlığınca 2004 yılında çıkarılan ÇED kararnamesinin ardından (söz konusu kararnamede Bakanlık, tesisin işletilmesine ve denetlenmesine yönelik koşulların geliştirilmesi amacıyla Bölge Konseyi tarafından öngörülen şartlara uygun hareket edilmesi halinde, şirketin tesisi işletmeye devam edebileceği yönündeki görüşünü bildirmiştir) başvuranın haklarının korunması için gerekli olan tedbirlerin alındığı varsayılsa dahi, gerçek şudur ki; başvuranın konutuna saygı gösterilmesini isteme hakkı, evinin otuz metre uzağına inşa edilmiş olan tesisin yürüttüğü zararlı faaliyetler neticesinde yıllarca ciddi ölçüde hasar görmüştür.

Tătar /Romanya

27 Ocak 2009

Başvuranlar (baba ve oğul) bilhassa, bir şirket tarafından altın madeni faaliyetleri kapsamında başvuru alan teknolojik işlemlerin (açık havada sodyum siyanür kullanımı dâhil), kendi hayatlarını tehlikeye attığını ileri sürmüşlerdir. Şirket faaliyetlerinin bir kısmı başvuranların evlerinin bulunduğu civarda yürütülmüştür. 2000 yılının Ocak ayında, söz konusu sahada bir çevre kazası meydana gelmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından yürütülmüş olan bir çalışmaya göre, bir barajda çatlak oluşmuş ve çevreye yaklaşık 100,000 m³ siyanürlü atık su sızmıştır. Başvuranlar ayrıca, birinci başvuranın, hayatlarının, çevrenin ve astım hastası çocuğunun sağlığının tehlikede olduğuna ilişkin olarak dile getirmiş olduğu sayısız şikâyetlerine karşı yetkili makamların kayıtsız kaldıklarından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Romanya yetkili makamlarının, madeni işleten şirketin faaliyetlerinin teşkil edebileceği riskleri yeterli ölçüde değerlendirmediklerini ve ilgili kişilerin özel hayatlarına ve konutlarına saygı gösterilmesini isteme ve daha genel anlamda, sağlıklı bir çevrede yaşama haklarını korumak adına uygun tedbirleri almadıklarını değerlendirerek, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mevcut davada Mahkeme bilhassa, kirliliğin kişinin özel hayatına ve aile hayatına veya refahına müdahale teşkil edebileceğini ve Devletin, özellikle çevre ve insan sağlığı açısından zararlı olan faaliyetler olmak üzere endüstriyel faaliyetlerin ruhsatlandırılması, kurulması, işletilmesi, güvenliği ve denetimi gibi hususları düzenlemek suretiyle, vatandaşlarının emniyetlerini güvence altına alma yükümlülüğüne haiz olduğunu vurgulamıştır. Mevcut bilgiler ışığında Mahkeme ayrıca, başvuranların, sodyum siyanüre maruz kalma ve astım hastalığı arasındaki illiyet bağına açıklamadıklarını kaydetmiştir. Ancak Mahkeme, şirketin, 2000 yılının Ocak ayında meydana gelen kazadan sonra da endüstriyel faaliyetlerini yürüttüğünü ve dolayısıyla ihtiyatlılık ilkesinin ihlal edildiğini gözlemlemiştir; bu ilkeye göre, mevcut bilimsel ve teknik bilgilere ilişkin bir kesinliğin bulunmamasının, Devletin etkili ve orantılı tedbirler benimseme konusundaki gecikmesini haklı kılamadığını gözlemlemiştir. Mahkeme ilaveten, Devletin, çevresel meselelere ilişkin karar verme sürecine bireylerin de müdahil olabilme haklarını güvence altına alma yükümlülüğüne haiz olduğunu vurgulayarak, yetkili makamlar tarafından soruşturmanın ve çalışmaların sonuçlarına kamu erişiminin sağlanması gerektiğine işaret etmiştir.

Dubetska ve Diğerleri/Ukrayna

10 Şubat 2011

Mevcut davada başvuranlar, Devlete ait olup evlerinin yakınında bulunan bir kömür madeninden dolayı sağlıklarının bozulduğundan ve evlerinin ve yaşadıkları çevrenin zarar

gördüğünden şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar ayrıca, Ukrayna yetkili makamlarının, durumu bir çözüme kavuşturmak için herhangi bir girişimde bulunmadıklarını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, Ukrayna yetkili makamlarının madenin ve fabrikanın çevreye olumsuz etkilerinin farkında olduklarını, ancak bu makamların ne başvuruları farklı yere taşıdıklarını, ne de kirliliği, endüstriyel tesislerin bulunduğu yerlerde yaşayan insanlara zarar vermeyecek düzeye indirmek için farklı bir çözüm bulduklarını gözlemlemiştir. Ayrıca, fabrika müdürünü cezalandırma ve başvuruların başka bir yere yerleştirilmeleri talimatını verme ve sağlama girişimlerine rağmen ve her ne kadar başvuranlara yeterli içme suyu tedarik etmek amacıyla 2009 yılında merkezi bir su kemeri inşa edilmiş olsa da, yetkili makamlar 12 yıl boyunca başvuruların durumuna ilişkin etkili bir çözüm bulmamışlardır. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine hükmederek, Ukrayna Hükümetinin başvuranın durumunu çözüme kavuşturmak için uygun tedbirleri alma yükümlülüğü altında olduğunu değerlendirmiştir.

Apanasewicz/Polonya

3 Mayıs 2011

Bkz. yukarıda, “Adil yargılanma hakkı (Sözleşme'nin 6. maddesi)” başlığı.

*Karşılaştırınız, örneğin: **Koceniak/Polonya** davasında verilen, 17 Haziran 2014 tarihli kabul edilebilirlik hakkında karar.*

Cep telefonu antenleri

Luginbühl/İsviçre

17 Ocak 2006 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Başvuran, elektromanyetik radyasyon sızıntılarına karşı özellikle hassasiyeti olan bir şahıs olarak, yaşadığı yere bir baz istasyonu kurulması neticesinde sağlığının zarar gördüğünü ve mağdur konumuna düştüğünü ileri sürmüştür

Mahkeme, başvuruyu, açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle **kabul edilemez** olarak nitelendirmiştir. Mahkeme özellikle, bu tür konularda Devletin geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu ve kapsamlı bir cep telefonu ağı kurulması bağlamında modern toplumun menfaatlerinin gözetildiğini dikkate alarak, başvuranın haklarının korunması amacıyla başka

tedbirlerin alınmasına yönelik bir yükümlülüğün makul ve uygun olarak değerlendirilemeyeceğini kaydetmiştir. Mahkeme, İsviçre yetkili makamlarının, çakışan çıkarlar arasında adil bir denge kurmuş olduklarını gözlemlemiştir. Bu tür konularda bilimsel gelişmeleri izlemek ve uygun eşikleri belirli aralıklarla incelemek maksadıyla, yetkili makamlar tarafından çaba sarf edilmiştir. İlâveten Mahkeme, Federal Çevre Koruma Kanunu'nda, sızıntıların, fazlasıyla hassas olan bireyler üzerindeki etkisinin Federal Konsey tarafından dikkate alması öngörüldüğünden, bir gün baz istasyonlarının kamu sağlığı açısından gerçekten risk teşkil ettiğinin tespit edilmesi durumunda, elektromanyetik sızıntılara karşı çok hassas olan bireyleri korumak adına uygun tedbirlerin alınması için bu yasal dayanağa başvurulabileceğini gözlemlemiştir.

Gürültü kirliliği

Havalimanı gürültüsü

Powell ve Rayner/Birleşik Krallık

21 Şubat 1990

Heathrow Havalimanı çevresinde yaşayan başvuranlar, izin verilen gürültü seviyesinin kabul edilemez olduğunu ve Hükümet tarafından alınan gürültü azaltıcı tedbirlerin yetersiz olduğunu iddia etmişlerdir.

Mahkeme, her bir davada, farklı düzeylerde de olsa başvuranın özel hayat kalitesinin ve eminin rahatlıklarından faydalanma koşullarının, Heathrow Havalimanını kullanan uçakların yol açtığı gürültüden olumsuz şekilde etkilendiğini gözlemlemiştir. Ancak Mahkeme ayrıca, yoğun nüfusa sahip olan kentlerde bile uluslararası büyük havalimanlarının bulunmasının ve jet uçakların kullanımındaki artışın, bir ülkenin ekonomik refahı açısından gerekli olduğuna işaret etmiştir. Heathrow Havalimanındaki ve çevresindeki gürültüyü kontrol altına almak, azaltmak ve gidermek için de, sorumlu yetkili makamlar tarafından bir takım tedbirler alınmıştır. Başvuranın davasında Mahkeme, Birleşik Krallık Hükümetinin muhtemelen kendilerine tanınan takdir yetkilerini aşmadıklarının ve Sözleşmenin 8. maddesi kapsamında gözetilmesi gereken adil dengeyi bozmadıklarının söylenebileceğini kaydetmiştir. Bu nedenle Mahkeme, her bir başvuranın Sözleşme'nin **8. maddesi kapsamındaki** iddialarına ilişkin olarak, Sözleşme'nin **13. maddesinin ihlal edilmediğine** (etkili başvuru hakkı) hükmetmiştir. Zira her bir başvuran bakımından da, 3. maddenin ihlal edildiği yönünde tartışılabilir bir iddia öne sürülmemiş ve 13. madde kapsamında herhangi bir başvuru hakkı öngörülmemiştir.

Hatton ve Diğerleri/Birleşik Krallık

8 Haziran 2003 (Büyük Daire)²

Heathrow havalimanı yakınlarında yaşayan başvuranlar, Birleşik Krallık Hükümetinin gece uçuşlarına müsaade etmesi nedeniyle Sözleşme'nin 8 maddesi kapsamındaki haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar bilhassa, gece vakti iniş ve kalkış yapan uçaklar nedeniyle uykularının sürekli kesintiye uğramasının sonucu olarak sağlıklarının zarar gördüğünü iddia etmişlerdir. Başvuranlar ayrıca, söz konusu şikâyetleri bağlamında etkili bir iç hukuk yolunun bulunmadığını ileri sürmüşlerdir.

Mevcut davada Mahkeme, Devletin çevreyle ilgili davalardaki sorumluluğunun, özel sanayinin, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında giren hakların uygun bir şekilde gözetilmesini sağlayacak şekilde düzenlememesi neticesinde de doğabileceğini gözlemlemiştir. Ancak Büyük Daire, Dairenin yaklaşımından farklı hareket ederek bilhassa, Birleşik Krallığın, söz konusu düzenlemelerden etkilenmiş olan bireylerin özel hayatlarına ve aile hayatlarına saygı gösterilmesini isteme hakları ile diğerlerinin ve bir bütün olarak toplumun çakışan çıkarları arasında adil bir denge kurmayarak takdir yetkisini aşmadığı kanaatine varmış ve Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. AİHM, 1993 yılındaki politika değişikliğinin gece gürültü seviyesinde gerçekten bir artışa yol açıp açmadığı konusunda bir karara varamamış olsa dahi, gece uçuşlarının da normal uçuş düzeni içerisinde gerçekleştirilmesinde ekonomik bir yararın söz konusu olduğunu, gürültüden rahatsız olanların sayıca az olduğunu, konut fiyatlarında bir düşüş yaşanmadığını ve başvuranların herhangi bir maddi kayba uğramaksızın başka bir yere taşınabileceklerini kaydetmiştir. Ayrıca, başvuranların Sözleşme kapsamındaki haklarını kullanabilmesi için ulusal düzeyde bir başvuru yolunun bulunup bulunmadığı hususunda ise Mahkeme, Sözleşme'nin **13. maddesinin** (etkili başvuru hakkı) **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Nitekim şu açıktır ki; yerel mahkemelerin ilgili zamandaki incelemelerinin kapsamı, yetkili makamların mantıksız, kanuna aykırı veya makul olmayan bir şekilde (klasik İngiliz kamu hukuku kavramları) hareket edip etmedikleri ile sınırlı kalmış ve 1998 yılında İnsan Hakları Kanunu yürürlüğe girmeden önce mahkemeler, gece uçuşlarındaki iddia konusu artışın, Heathrow Havalimanı civarında yaşayanların özel ve aile hayatlarına ve konutlarına saygı

² 2 Ekim 2001 tarihli Hatton ve Diğerleri/Birleşik Krallık kararı (Daire). Birleşik Krallık Hükümeti 19 Aralık 2001 tarihinde, Sözleşme'nin 43. maddesi uyarınca (Büyük Daireye gönderme), davanın Büyük Daireye gönderilmesini talep etmiştir. Büyük Daire jürisi, söz konusu talebi 27 Mart 2002 tarihinde kabul etmiştir.

gösterilmesi hakları üzerinde haklı bir kısıtlama teşkil edip etmediğini değerlendirememişlerdir.

Flamenbaum ve Diğerleri/Fransa

13 Aralık 2012

Başvuranlar, Saint-Gatien ormanının yakınlarında bulunan konutların müşterek sahipleridirler. Söz konusu yer, Normandiya sahil bölgesindeki yazlıklara uzak olmayıp, ekoloji, hayvanlar ve bitkiler bakımından önem teşkil eden doğal bir alan olarak sınıflandırılmıştır. Bahse konu konutlar, Deauville Havalimanı ana pistinin 500 ila 2.500 metre uzağındadır. Başvuranlar bilhassa, havalimanının ana pistinin genişletilmesiyle neden oluşan gürültü kirliliğinden ve karar verme sürecindeki eksikliklerden şikâyetçi olmuşlardır. Ayrıca, pistin genişletilmesi sonucunda taşınmazlarının piyasa değerlerinin düştüğünü ve yalıtım masrafi üstlenmek zorunda bırakıldıklarını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme özellikle, yerel mahkemelerin projeyi kamu menfaati yönünden tanıdıklarını ve Fransız Hükümetinin bölgenin ekonomik refahına yönelik meşru bir hedef belirlediğini kaydetmiştir. Mahkeme, başvuranların davasında Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. Mahkeme, gürültü kirliliğinin yerel halk üzerindeki etkilerini sınırlandırmak adına yetkili makamlar tarafından alınan tedbirleri göz önünde bulundurarak, söz konusu yetkili makamların, çatışan menfaatler arasında adil bir dengeyi kurmuş olduklarına kanaat getirmiştir. Mahkeme ayrıca, karar verme sürecine ilişkin olarak herhangi bir aksaklık tespit etmemiştir. Ek olarak Mahkeme, başvuranların mülkiyet haklarının ihlal edildiğine dair iddialarını destekleyemedikleri gerekçesiyle, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün **1. maddesinin** (mülkiyet hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir.

Mahalle gürültüsü

Moreno Gómez /İspanya

16 Kasım 2004

Başvuran, evinin yakınındaki gece kulüplerinin gece boyu devam eden gürültüsünün kendisini rahatsız etmesinden şikâyetçi olmuştur. Başvuran, ilgili durumdan İspanya yetkili makamlarının sorumlu olduklarını ve söz konusu gürültü kirliliğinin kendisinin konut dokunulmazlığı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Söz konusu gürültünün izin verilen düzeyi gece boyunca aşması ve bu durumun birkaç yıldır devam etmesi bakımından Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesi ile güvence altına alınan

hakların ihlal edildiğine kanaat getirmiştir. Şehir Meclisinin, Sözleşme ile güvence altına alınan hakların gözetilmesi için prensipte yeterli olabilecek tedbirleri almak adına (gürültü ve vibrasyonlar hakkında bir yönetmelik çıkarmak gibi) bu bağlamdaki yetkilerini kullanmış olmasına rağmen, ilgili zamanda belirlemiş olduğu kuralların çiğnenmesine göz yumduğunu değerlendirmiştir. Bu koşullarda Mahkeme, yetkili makamların gece yarısı meydana gelen gürültüyle başa çıkmak adına herhangi bir girişimde bulunmaması sonucunda, başvuranın konut dokunulmazlığı hakkının ciddi bir şekilde zarar gördüğüne kanaat getirerek, İspanya'nın başvuranın konutuna ve özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkını güvence altına almaya yönelik pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği gerekçesiyle, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir.

Mileva ve Diğerleri/Bulgaristan

25 Kasım 2010

Mevcut dava, başvuranların yaşadıkları binada işletilen bir internet kafeden gelen gürültüyü ve bu gürültünün yol açtığı rahatsızlığı konu almaktadır. Başvuranlar bilhassa, yetkili makamların söz konusu gürültüye ve rahatsızlığa son vermek adına herhangi bir girişimde bulunmadıklarından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Bulgaristan'ın bahse konu meseleye gerekli titizlikle yaklaşmadığını ve bu nedenle de başvuranların konutlarına, özel hayatlarına ve aile hayatlarına saygı gösterilmesini isteme haklarını korumak adına, üstüne düşen pozitif yükümlülüğü yerine getirmediğini tespit ederek, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle de, polis ve belediye yetkililerinin, birçok şikâyet almalarına ve internet kafenin ruhsatsız olarak çalıştırıldığı farkında olmalarına rağmen, başvuranların evlerinde huzurlu bir şekilde yaşamalarını güvence altına almak adına herhangi bir girişimde bulunmadıklarını tespit etmiştir. Örneğin, yapı denetim yetkili makamlarının, binanın internet kafe olarak kullanılmasını 2002 yılının Temmuz ayında yasaklamış olmalarına rağmen, bu kapsamdaki karar icra edilmemiştir; bunun sebebi kısmen, icrayı askıya alan iki mahkeme kararının verilmiş olması ve yargılama sürecinin gereğinden fazla uzun olmasıdır. İlâveten, 2003 yılının Kasım ayına kadar (internet kafe işletilmeye başladıktan sonra iki buçuk yıl boyunca) belediye, kafe sahiplerinin, müşterilerinin arka kapıyı kullanmalarını sağlamalarını gerektiren bir koşul belirtmemiştir. Bu koşul kafe tarafından tamamen göz ardı edilmiş olup, başvuranlar, binanın planı göz önüne alındığında böyle bir koşulun hiçbir zaman yerine getirilmediğini ileri sürmüşlerdir.

Zammit Maempel ve Diğerleri/Malta

22 Kasım 2011

Başvuran aile, yılda iki kez olmak üzere her yıl, evlerinin civarında havai fişek gösterilerinin yapılmasına izin verilmesi nedeniyle, Sözleşme'nin 8. maddesi ile korunan haklarının ihlal edildiğini ve hayatlarının ve eşyalarının tehlikede olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme, havai fişeklerin yol açtığı gürültünün başvuranların fiziksel ve psikolojik durumlarını olumsuz yönde etkilediğini ve dolayısıyla, özel hayatlarına ve konutlarına saygı gösterilmesini isteme haklarının yeterince zarar gördüğünü ve Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki şikâyetlerinin kabul edilebilir olarak nitelendirilebileceğini gözlemlemiştir. Ancak, mevcut davada Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme bilhassa, başvuranlardan bir tanesinin bile gürültü seviyesi nedeniyle duyma bozukluğu problemi yaşamamış olduğunu kaydetmiştir. Aynı zamanda, başvuranların yaşamlarına ve vücut bütünlüklerine karşı gerçek ve doğrudan herhangi bir risk söz konusu olmamıştır. Ancak, havai fişekler ateşlenirken, başvuranların eşyaları minimum ve onarılabilir düzeyde de olsa zarar görmüştür. Nitekim Malta yetkili makamları havai fişeklerin tehlikelerinin farkındadırlar ve bunun için de insanların ve eşyalarının belirli bir oranda korunduğu bir sistem geliştirmişlerdir. Netice itibarıyla, başvuranlar, şikâyetçi oldukları koşullar mevcutken taşınmaz sahibi olmuşlardır.

Chiş/Romanya

9 Eylül 2014 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Başvuran özellikle, yaşamış olduğu binada birkaç barın açılması nedeniyle, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında şikâyette bulunmuştur.

Mahkeme, mevcut davada Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında bir değerlendirmenin yapılabilmesi için gerekli olan minimum önem seviyesini karşılamadığı gerekçesiyle, söz konusu başvuruyu **kabul edilemez olarak nitelendirmiştir**. Gerekli önem seviyesine ulaşılmış olsa dahi, Romanya yetkili makamları, başvuranın yaşamış olduğu binada bulunan barların yol açtığı rahatsızlık karşısında başvuranın özel hayatlarına ve aile hayatlarına saygı gösterilmesini isteme haklarını güvence altına almaya yönelik yükümlülüklerini yerine getirmişlerdir. Dolayısıyla, başvuranın ve malikler kurulunun sürekli olarak şikâyette bulunmasının ardından, gürültü düzeyine ilişkin olarak, ilgili belediye birimi ve özel bir laboratuvar tarafından teknik tedbirler alınmış olup; elde edilen sonuçlara göre, gürültü

düzeyinin, binada yaşayanların yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyecek ölçüde olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca bkz. 20 Eylül 2011 tarihli [Frankowski ve Diğerleri/Polonya](#) kararı.

Karayolu trafiği gürültüsü

Deés/Macaristan

9 Kasım 2010

Mevcut davada başvuran, ücretli geçiş sisteminin işletildiği bir otoyolun kenarında bulunan cadde üzerinde ikamet etmekte olup, kendisi söz konusu durumla ilgili rahatsızlık yaşamıştır. Başvuran, yaşadığı caddede akan yoğun trafiğin neden olduğu gürültü, kirlilik ve kokudan dolayı, evinin neredeyse yaşanmayacak hale geldiğinden şikâyetçi olmuştur. Başvuran ayrıca, dava konusu meseleye ilişkin olarak açmış olduğu dava kapsamındaki yargılamaların aşırı uzun sürdüğünü ileri sürmüştür.

Söz konusu davada Macaristan yetkili makamları, yol kullanıcıları ve bölgede yaşayan yerli nüfusun menfaatleri arasında adil bir denge kurmaya davet edilmiştir. Mahkeme, büyük bir zaman ve önemli kaynaklar gerektiren altyapı konularını ele alma hususunda yetkili makamların görevlerinin karmaşıklığını tanımakla birlikte, yetkili makamlarca alınan tedbirlerin yetersiz kaldığını ve dolayısıyla, başvuranın uzun süredir aşırı gürültüye maruz bırakıldığını ve kendisine orantısız bir yükün yüklendiğini kaydetmiştir. Trafiğin yol açtığı sarsıntı ve gürültünün, başvuranın evine hasar verecek düzeyde olmamasına rağmen, bilirkişi ölçülerine göre söz konusu gürültü, yasal sınırı %12 ila %15 oranında aşmıştır. Bu nedenle, başvuranın üzerinde yaşadığı caddeyi doğrudan etkileyen ciddi bir rahatsızlık söz konusu olup, başvuran evinde huzurlu bir şekilde yaşamayı engellenmiştir. Dolayısıyla mahkeme, başvuranın evine ve özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının güvence altına alınmasına yönelik olarak Macaristan tarafından pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmemiş olması nedeniyle, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca, yargılamaların uzunluğu bakımından, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (makul sürede adil bir şekilde yargılanma hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Grimkovskaya/Ukrayna

21 Temmuz 2011

Başvuran bilhassa, 1998 yılında bir otoyolun güzergâhının değiştirilerek yaşamış olduğu cadde üzerinden geçmesinden şikâyetçi olup, bu yolun 6 metre genişliğinde olduğunu ve

yoğun trafiğe hiçbir şekilde uygun olmayan bir yerleşim bölgesini etkilediğini belirtmiştir. Başvuran ayrıca, belediye yetkililerinin kirliliği ve ilgili sıkıntıları kontrol altında tutmak için caddeyi düzenli olarak denetlemediklerini ileri sürmüştür.

Mahkeme, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme, altyapı konularını ele almak için uzun bir sürenin ve Devletlerden alınacak kaynakların gerekli olduğunu ve bu itibarla da zor bir görev olduğunu kaydederek ve Hükümetlerin sadece, yoğun trafiğin çok nüfuslu yerleşim alanlarının içinden akmasına izin vermeleri nedeniyle sorumlu tutulamayacaklarını değerlendirerek; Ukrayna Hükümeti'nin söz konusu caddeyi bir otoyola dönüştürmeden önce çevresel fizibilite çalışması yürütmediğini ve de otoyolun zararlı etkilerini en aza indirmek için yeterli çabayı sarf etmediğini gözlemlemiştir. İlaveten, mahkemelerin başvuranın iddialarını dikkate almaması sonucunda başvuran tarafından açılmış olan hukuk davasının yetersiz gerekçelerle reddedilmesi nedeniyle, başvuranın söz konusu otoyol hakkındaki Devlet politikasını mahkeme önünde sorgulayabilmesi için uygun imkânın kendisine sağlanmadığı anlaşılmaktadır.

Rüzgâr türbinleri ve rüzgâr enerjisi çiftlikleri

Fägerskiöld/İsveç

26 Şubat 2008 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

1998 yılında, başvuranların evinin yaklaşık 400 metre uzağına bir rüzgâr türbini inşa edilmiştir. Başvuranlar özellikle, rüzgâr türbininden sürekli gelen sarsıcı gürültünün ve rotor kanatlarının yansıttığı ışığın, mülkiyetlerini sıkıntısız bir şekilde kullanmalarına müdahale teşkil ettiğinden ve özel hayatlarını ve aile hayatlarını huzurlu bir şekilde sürdürebilmelerini imkânsız hale getirdiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, başvuruyu **kabul edilemez** olarak nitelendirmiştir. Başvuranlar, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki şikâyetleri bakımından, söz konusu gürültü ve ışık nedeniyle sağlıklarının olumsuz yönde etkilendiğini ispatlamaya yönelik herhangi bir tıbbi belgeyle ne Mahkemeye ne de ulusal makamlara başvurmuşlardır. Dolayısıyla, mevcut davaya konu gürültü seviyeleri ve ışık yansımaları, çevresel meseleleri konu alan davalarda belirlenmiş olan eşige ulaşabilecek kadar önemli bir boyutta değildir. Bu nedenle Mahkeme, söz konusu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

Derdest başvuru

Vecbaštika ve Diğerleri/Letonya (no. 52499/11)

Başvuru, 7 Ocak 2013 tarihinde Letonya Hükümetine tebliğ edilmiştir.

Başvuranlar, Dunika bölgesinde arsa veya ev sahipleri ya da orada yaşayan sakinlerdir (Letonya'nın batısında). Başvuranlar bilhassa, Letonya yetkili makamlarının, evlerinin yakınına rüzgâr enerjisi çiftliklerinin kurulması için ruhsat verdiklerinden şikâyetçidirler. Bu bağlamda, rüzgâr türbinlerinin yüksek düzeyde gürültüye ve başka rahatsızlıklara (titreşimler, düşük frekanslı sesler, gölgeler v.s.) yol açtıklarını ifade etmektedirler.

Mahkeme, söz konusu başvuruyu Letonya Hükümetine bildirmiş olup, taraflara, Sözleşme'nin 8. maddesi (özel hayata, aile hayatına ve konuta saygı gösterilmesi hakkı) ve 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı) uyarınca sorular yöneltmiştir.

Endüstriyel gürültü kirliliği

Borysiewicz/Polonya

1 Temmuz 2008

Başvuran, bir yerleşim bölgesinde yarı müstakil bir evde yaşamakta olup, yetkililerin bitişik binada bulunan bir dikimevinin neden olduğu gürültüye karşı konutunu korumadıklarından şikâyetçi olmuştur. Başvuran ayrıca, dikimevinin kapatılması veya gürültü seviyesinin azaltılması için komşusu aleyhinde dava da açmıştır. İlgili dava, bölge idare mahkemesi nezdinde halen derdesttir.

Mahkeme, şikâyetçi olunan gürültü seviyelerinin, çevreyle ilgili meseleleri konu alan davalarda belirlenmiş olan düzeye ulaşacak boyutta olduğunun tespit edilmediğini değerlendirerek, başvuranın Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki şikâyetini **kabul edilemez** olarak (açıkça dayanaktan yoksun) nitelendirmiştir. Özellikle de, başvuran, evindeki gürültü düzeyinin ölçülebilmesine ve bu düzeyin, iç hukukun ve yürürlükteki uluslararası çevresel standartların öngördüğü kuralları aşip aşmadığının tespit edilebilmesine yardımcı olacak gürültü testlerinin sonuçlarını Mahkemeye ibraz etmemiştir. Başvuran ayrıca, kendi sağlığının ve ailesinin sağlığının söz konusu gürültüden olumsuz olarak etkilendiğini gösteren herhangi bir belge de sunmamıştır. Bu bulgular mevcut değilken, Polonya yetkili makamlarının, başvuranın Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki haklarını korumak adına makul tedbirleri almadığı tespit edilememektedir. Mahkeme mevcut davada ayrıca, başvuranın Sözleşme'nin **6 § 1 maddesi** uyarınca makul sürede adil yargılanma hakkının **ihlal edildiğine** kanaat getirmiştir.

Ayrıca bkz. 21 Temmuz 2009 tarihli **Leon ve Agnieszka Kania/Polonya** kararı.

Martinez Martinez ve María Pino Manzano /İspanya

3 Temmuz 2012

Mevcut davada başvuranlar, aktif bir taşocağı işletmesi civarında yaşayan bir çifttir. Başvuranlar bilhassa, taşocağı işletmesinden gelen gürültünün yol açtığı psikolojik rahatsızlıklardan ve söz konusu gürültü ve tozun neden olduğu zararın telafisi için kendilerine herhangi bir tazminatın ödenmemesinden şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme özellikle, başvuranların yerleşim için uygun olmayan bir endüstri bölgesinde yaşadıklarını ve bu hususun İspanya Hükümeti tarafından çeşitli resmi belgelerle desteklendiğini kaydetmiştir. Yerel mahkemeler şikâyetleri dikkatlice incelemiş ve meseleyle ilgili olarak, bilirkişi tayin etmiştir. Düzenlenen bilirkişi raporuna göre, söz konusu gürültü ve kirlilik seviyelerinin standarda eşdeğer veya standardın hafif üzerinde olduğu ancak katlanılabilir olduğu tespit edilmiştir. Başvuranların davasında Mahkeme, başvuranların yaşam alanı olarak kullanımı yasak olan bir bölgede yaşadıklarını göz önünde bulundurarak, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edilmediğine**; kaydedilen rahatsızlık seviyelerini dikkate alarak da, başvuranların konutlarına ve aile hayatlarına saygı gösterilmesi haklarının ihlal edilmediğine hükmetmiştir.

Demiryolu trafiği

Bor/Macaristan

18 Haziran 2013

Başvuranın evi bir tren garının karşısında bulunmakta olup, kendisi bilhassa, buhar motorları yerine dizel motorların kullanılmaya başlandığı 1988 yılından beri neden olunan aşırı gürültüden ve yetkili makamların, demiryolu şirketinin gürültü seviyesini kontrol altında tutma yükümlülüğünü etkili bir şekilde zamanında yürürlüğe koymadığından şikâyetçi olmuştur. Özellikle de, başvuranın, ilgili şirketin bir gürültü bariyeri inşa etmesinin zorunlu hale getirilmesi için 1991 yılında dava açmış olmasına rağmen, gürültüyü azaltmaya yönelik ilk tedbirler yalnızca 2010 yılında fiili olarak uygulanmıştır.

Mahkeme, Macaristan'ın başvuranın konut dokunulmazlığı hakkını güvence altına almaya yönelik pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğini tespit ederek, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, bir yaptırım sisteminin mevcut olmasının, bu sistemin zamanında ve etkili bir şekilde uygulanmadığı takdirde yeterli olmadığına vurgu yapmıştır. Bu bağlamda Mahkeme, Macaristan mahkemelerinin, başvuranın

16 yıl kadar bir süre boyunca orantısız olarak nitelendirilebilecek bireysel bir külfet altında kalmasını önlemek için uygulanabilir herhangi bir tedbir belirlememiş olduğuna dikkat çekmiştir. Mahkeme ayrıca, yargılamaların uzunluğu bakımından, Sözleşme'nin 6 § 1 (makul sürede adil yargılanma hakkı) maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Dizel araçların partikül emisyonu

Greenpeace e. V. ve Diğerleri/Almanya

12 Mayıs 2009 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Başvuran derneğin iş binası ve diğer dört başvuranın evleri, Hamburg'da yoğun trafiğin yaşandığı yolların ve kavşakların yakınında bulunmaktadır. Başvuranlar özellikle, Alman yetkili makamlarının, dizel araçlardan çıkan solunabilir emisyonları azaltmak için çevresel meselelere ilişkin özel tedbirler almayı reddetmelerinden şikayetçi olmuşlardır.

Mahkeme, söz konusu başvuruyu, açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle **kabul edilemez** olarak nitelendirmiştir. Mevcut davada, Alman Hükümetinin dizel araçlardan çıkan emisyonları engellemek için belirli tedbirler aldığı özellikle kabul edilmiştir. Ayrıca, çevresel meselelerle nasıl başa çıkılacağına dair yöntem belirlemek Devletin kendi takdir yetkisi dahilindedir ve başvuranlar, Devletin, başvuranların talep ettikleri özel tedbirleri reddederek, bireylerin ve bir bütün olarak toplumun menfaatleri arasındaki adil dengeyi korumadığına ve bu bağlamda takdir yetkisini aştığına dair bir delil gösterememişlerdir.

Kentsel gelişim

Kyrtatos/Yunanistan

22 Mayıs 2003

Başvuranların, Tinos Yunan adasının güneydoğu kesiminde, deniz kenarındaki bir bataklık da dâhil olmak üzere arazileri bulunmaktadır. Başvuranlar bilhassa, kentsel gelişim nedeniyle fiziki çevrelerinin tahribata uğradığını ve özel hayatlarını olumsuz yönde etkilediğini ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar ayrıca, arazilerinin yakınına bina inşa edilmesine yönelik verilen iki iznin Danıştay tarafından iptal edildiği kararların yetkili makamlarca icra edilmediğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edilmediğine** hükmetmiştir. Mahkeme bir tarafta, bataklıktaki hayvanların yaşama koşullarına yapılan müdahalenin, başvuranların özel

hayatları ve aile hayatları açısından bir saldırı teşkil ettiğini kabul edememiştir. Bölgedeki kentsel gelişim çalışmaları nedeniyle çevre zarar görmüş olsa dahi başvuranlar, kuşlara ve koruma altındaki diğer bataklık canlılarına verilen zararın kendilerinin 8. madde kapsamındaki haklarını nasıl etkilediğini göstermemişlerdir. Diğer tarafta, Mahkeme, bölgedeki kentsel gelişim sonucu başvuranların mahallelerinden kaynaklanan rahatsızlıkların (gürültü, gece ışıklandırmaları, v.s.), Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında bir değerlendirme yapılabilmesi için gerekli olan ciddiyet düzeyine ulaşmadığı kanaatine varmıştır. Mahkeme ayrıca, Yunan yetkili makamlarının, kesinleşen adli kararları yedi yılı aşkın süredir icra etmeyerek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** tüm etkisini ortadan kaldırdığına ve bu nedenle de söz konusu hükmün **ihlaline** yol açtığına karar vermiştir. Mahkeme ilaveten, yetkili makamların başvuranların şikâyetlerini makul sürede incelemedikleri gerekçesiyle de, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Atıkların toplanması, yönetimi, arıtılması ve yok edilmesi

Brânduse /Romanya

7 Nisan 2009

Başvuran bilhassa, tutulduğu cezaevinin 20 metre uzağında bulunan ve yaşam kalitesini ve refahını olumsuz yönde etkileyen, eski bir çöplükten gelen tiksindirici kokudan şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Romanya yetkili makamlarının, söz konusu çöplükten kaynaklanan tiksindirici koku probleminin üstesinden gelmek için gerekli tedbirleri almadıkları gerekçesiyle Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Dosyaya göre, çöplük 1998-2003 yılları arasında etkin bir şekilde faaliyette olmuştur ve gittikçe artan atık miktarına bakıldığında, yetkili makamların söz konusu sahanın etkili olarak kapatılması için tedbir almamış olmaları nedeniyle, sonrasında da bu çöplüğün özel şahıslar tarafından kullanılmaya devam edildiği anlaşılmıştır. Ancak, ilgili süreç boyunca, çöplüğün ne kullanılmaya devam etmesi ne de kapatılması için uygun bir ruhsat çıkarılmıştır. Ayrıca, kirliliğin etkilerini ölçmeye yönelik ön çalışmalar yürütme yükümlülüğünün yetkili makamlara ait olmasına rağmen, bu makamlar ancak olayın ardından 2003 yılında ve 2006 yılında sahada ortaya çıkan büyük bir yangının sonrasında bu yükümlülüklerini yerine getirmişlerdir. Yürütülen çalışmaların sonuçlarına göre, yetkili makamların eylemleri çevresel koşulları karşılamamış, standartların üzerinde yüksek bir kirlilik kaydedilmiş ve civarda yaşayan insanlar tiksindirici kokuların yol açtığı kayda değer düzeydeki rahatsızlıkla baş etmeye çalışmışlardır.

Di Sarno ve Diğerleri/İtalya

10 Ocak 2012

Mevcut dava, başvuranların yaşadıkları ve/veya çalıştıkları İtalya'nın Campania bölgesindeki atıkların toplanması, yönetilmesi ve yok edilmesi bağlamında olağanüstü hal durumuna (11 Şubat 1994 tarihinden 31 Aralık 2009 tarihine kadar) ve çöplerin beş ay boyunca sokaklarda yığılı kalmasına ilişkindir. Başvuranlar bilhassa, Devletin, kamusal atık toplama hizmetinin uygun bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almayarak ve uygun olmayan kanuni ve idari politikalar izleyerek, yaşadıkları bölgede ciddi çevresel zarara yol açtıklarından ve sağlıklarını tehlikeye attıklarından şikayetçi olmuşlardır. Başvuranlar ayrıca, yetkili makamların ilgililere, kirli bir bölgede yaşamının getirdiği tehlikeler hakkında bilgi vermediklerini eleştirmişlerdir.

Mahkeme, atıkların toplanmasının, arıtılmasının ve yok edilmesinin tehlikeli eylemler olduğunu gözlemlemiştir; dolayısıyla, Devlet, ilgililerin sağlıklı ve koruma altındaki bir çevrede yaşama haklarını güvence altına almaya yönelik makul ve uygun tedbirleri almakla yükümlüdür. Mevcut davada Mahkeme, Sözleşme'nin **8. maddesinin** usul bakımından **ihlal edildiğine** hükmetmiştir: krizin akut evresinin yalnızca beş ay sürmüş olması (2007 yılının sonundan 2008 yılı Mayıs ayına kadar) ve İtalyan Devletine bırakılan takdir payı dikkate alınsa dahi, gerçek şudur ki, İtalyan yetkili makamlar uzun bir süre boyunca atıkların toplanmasına, arıtılmasına ve yok edilmesine yönelik çalışmaların düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlayamamışlardır; bu nedenle de başvuruların özel hayatlarına ve konutlarına saygı gösterilmesi hakları ihlal edilmiştir. Mahkeme diğer tarafta, Sözleşme'nin **8. maddesinin** usul bakımından **ihlalinin söz konusu olmadığına** hükmetmiştir: sivil olağanüstü hal planlaması dairesi tarafından başlatılan çalışmalar, İtalyan yetkili makamlar tarafından, başvuranlar da dâhil olmak üzere ilgili kişileri Campania'da yaşamaya devam etmeleri halinde maruz kalabilecekleri olası tehlikeler hakkında bilgilendirmeye yönelik yükümlülükleri doğrultusunda 2005 ve 2008 yıllarında yayınlanmıştır. Son olarak Mahkeme, maruz kalınan zararın tazminine yönelik olarak İtalyan hukuk sisteminde etkili başvuru yollarının bulunmadığına ilişkin şikâyet bakımından, Sözleşme'nin 13. maddesinin (etkili başvuru hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Derdest başvuru

Locascia ve Diğerleri/İtalya (no. 35648/10)

Başvuru, 5 Mart 2013 tarihinde İtalya Hükümetine tebliğ edilmiştir.

19 başvuran, Campania bölgesinde Caserta ve San Nicola La Strada şehirlerinde ikamet etmektedir. Başvuranlar bilhassa, özel bir atık döküm tesisinin işletilmesi sırasında ve tesis kapatıldıktan sonra da yetkili makamların bölgenin güvenliğini sağlamamaları, temizlememeleri ve yeniden kullanılabilir hale getirmemeleri neticesinde, sağlıklarının tehlikeye düştüğünden ve özel hayatlarına ve konutlarına müdahale edildiğinden şikâyetçidirler. Mahkeme, başvuruyu İtalyan Hükümetine bildirmiş ve taraflara, Sözleşme'nin 2. maddesi (yaşam hakkı), 8. maddesi (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) ve 35. maddesi (kabul edilebilirlik kriterleri) kapsamında sorular yönelmiştir.

Su şebekesi kirlenmesi

Dzemyuk/Ukrayna

4 Eylül 2014

Başvuran, evinin yanına bir mezarlığın inşa edilmesi sonucu şu şebekesinin (hem içme hem sulama amacına hizmet eden) kirlendiğini ve evinin neredeyse yaşanmaz toprağının ise kullanılmaz hale geldiğini iddia etmiştir. Başvuran ayrıca cenaze törenlerinin vermiş olduğu rahatsızlıktan şikâyetçi olmuştur. Başvuran aynı zamanda, yetkili makamların, mezarlığın kaçak olduğuna ilişkin kesinleşmiş ve bağlayıcı nitelikteki kararı icra etmediklerinden ve mezarlığın kapatılması ve defin işlemlerinin durdurulması ve taleplerine rağmen kendisinin başka bir yere yerleştirilmesi için herhangi bir girişimde bulunulmadığından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvuranın konutuna, özel hayatına ve aile hayatına yapılan müdahalenin kanuna uygun olmadığını değerlendirerek, Sözleşme'nin **8. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, Ukrayna Hükümetinin, mezarlığın inşa edilmesine ve iç hukuk düzenlemelerinin ihlal edilerek mezarlığın kullanılmasına karşı koymadığını kaydetmiştir. Ayrıca çevresel yetkili makamların kararları da göz ardı edilmiştir. Özellikle mezarlığın kapatılması yönündeki kesinleşmiş ve bağlayıcı nitelikteki adli kararlar icra edilmemiş ve su kirliliğinin barındırdığı çevresel tehlikeler dikkate alınmamıştır.

İfade özgürlüğü (Sözleşme'nin 10. Maddesi)

Steel ve Morris/Birleşik Krallık

15 Şubat 2005

Başvuranlar, özellikle çevresel ve sosyal sorunlarla mücadele eden küçük bir örgüte bağlıdır. Örgüt, 1980lerin ortasında McDonald's karşıtı bir kampanya başlatmıştır. 1986 yılında, "McDonald's'ın derdi ne?" başlıklı altı sayfalık bir broşür çıkarılarak, kampanya kapsamında dağıtılmıştır. McDonald's, hakaret gerekçesiyle başvuranlar aleyhinde tazminat davası açmıştır. Başvuranlar, broşürün yayımlandığını ve hakaret içerikli olduğunu reddetmişlerdir. Netice olarak, başvuranlar broşürün yayınlanmasından sorumlu tutulmuşlar ve Lordlar Kamarasına temyiz başvuruları reddedilmiştir. Başvuranlar bilhassa, yargulamaların ve neticelerinin, ifade özgürlüklerine orantısız bir müdahale teşkil ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Usul bakımından hakkaniyetin olmadığı ve orantısız tazminat dikkate alındığında, Mahkeme, başvuranların davasında Sözleşme'nin **10. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. 10. madde kapsamında değerlendirilmesi gereken ana mesele, başvuranların ifade özgürlüklerine yapılan müdahalenin "demokratik bir toplumda gerekli" olup olmadığıdır. Birleşik Krallık Hükümeti, başvuranların gazeteci olmamaları nedeniyle, Sözleşme'nin 10. maddesi uyarınca basına sağlanan yüksek düzeydeki korumanın kendilerine sunulmasının gerekli olmadığını ileri sürmüştür. Ancak Mahkeme, demokratik bir toplumda küçük ve resmi olmayan kampanya gruplarının da eylemlerini etkili bir şekilde sürdürebilmeleri gerektiğini değerlendirmiştir. Ana akımın dışında kalan bu tür grupların ve bireylerin, sağlık ve çevre gibi genel kamu menfaatine yönelik meselelerde bilgi ve fikir yaymak suretiyle toplumsal tartışmalara katkıda bulunmalarını sağlama konusunda güçlü bir kamu menfaati söz konusudur. Mevcut davada Mahkeme ayrıca, başvuranlara adli yardımın sağlanmaması nedeniyle, başvuranların davalarını mahkeme önünde etkili bir şekilde sunabilme imkânlarından mahrum bırakıldıklarını ve McDonald's ile kıyaslandığında silahların eşitliği ilkesinin kabul edilemez bir şekilde göz ardı edildiğini değerlendirerek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (adil yargılanma hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Vides Aizsardzibas Klubs/Letonya

27 Mayıs 2004

Başvuran, çevrenin korunmasına yönelik eylemlerde bulunan bir sivil toplum örgütüdür. 1997 yılının Kasım ayında, Riga Körfezi kıyı şeridindeki sahil kumulunun korunması ile ilgili endişelerini dile getirdiği ve yetkili makamlara atıfta bulunduğu bir karar çıkarmıştır. Bölgesel bir gazetede yayımlanan kararda, yerel belediye başkanının, kıyı bölgesinde yasadışı yapı çalışmalarının yürütülmesine olanak tanıdığına yönelik iddialara yer verilmiştir. Belediye

başkanı, karardaki ifadelerin hakaret içerikli olduğunu ileri sürerek, başvuran aleyhinde tazminat davası açmıştır. Letonya mahkemeleri, başvuranın, beyanlarının doğruluğunu ispatlamamış olduğunu kaydederek, yayımlamış olduğu hakaret içerikli iddialar nedeniyle resmi bir özür yayımlamasına ve belediye başkanına tazminat ödemesine karar vermiştir. Başvuran, aleyhindeki kararın, özellikle bilgi yayma özgürlüğü olmak üzere, ifade özgürlüğünü ihlal ettiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, ulusal yetkili makamlara verilen takdir hakkına rağmen, başvuran örgütün ifade özgürlüğüne getirilen kısıtlamalar ve izlenen meşru hedef (diğerlerinin itibarının ve haklarının korunması) arasında makul bir orantılılık ilişkisinin bulunmadığını kaydederek, Sözleşme'nin **10. maddesinin ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, başvuruya konu kararın asıl amacının, yerel yetkili makamlarca işletilen önemli bir sektörün kusurlarını konu alan ve kamu menfaati açısından hassasiyet teşkil eden bir meseleye kamu yetkililerinin dikkatini çekmek olduğunu kaydetmiştir. İlgili alanda uzmanlaşmış bir sivil toplum örgütü olarak başvuran, Çevre Koruma Yasası uyarınca “gözlemcilik” görevini yerine getirmiştir. Bir kuruluşun bu tür katılımı demokratik bir toplumda gereklidir. Sonuç olarak, görevini etkili bir şekilde icra edebilmek için bir kuruluş, kamu menfaatine ilişkin gerçekleri bildirebilmeli, değerlendirmede bulunabilmeli ve bu doğrultuda kamu yetkililerinin eylemlerinin şeffaflığına katkı sağlayabilmelidir.

Etkili başvuru hakkı (Sözleşme'nin 13. Maddesi)

Hatton ve Diğerleri/Birleşik Krallık

8 Temmuz 2003 (Büyük Daire)

Bkz. yukarıda, “Özel hayata, aile hayatına ve konuta saygı hakkı (Sözleşme'nin 8. maddesi)” başlığı.

Kolyadenko ve Diğerleri/Rusya

28 Şubat 2012

Başvuranlar, Viladivostok şehrinde Pionerska nehrinin ve su deposunun yanında yaşamaktadırlar. 2001 yılının Ağustos ayında meydana gelen ani su baskını başvuranların hepsini etkilemiştir. Başvuranlar özellikle, yetkili makamların, öncesinde herhangi bir uyarı yapmaksızın suyu salıvererek ve nehir yatağının bakımını yaptırmayarak, hayatlarını tehlikeye düşürdüğünü ve bu bağlamda yeterli herhangi bir adli yanıt vermediğini ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar ayrıca, evlerinde ve taşınmazlarında ciddi hasarların meydana

geldiğinden ve şikâyetleri bağlamında etkili bir başvuru yolunun bulunmadığından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Rus Hükümetinin başvuranların hayatlarını korumaya yönelik pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğini değerlendirerek, Sözleşme'nin **2. maddesinin** (yaşam hakkı) esas bakımından **ihlal edildiğine** hükmetmiştir. Mahkeme, 2001 yılının Ağustos ayında meydana gelen olaylara ilişkin verilen adli karşılık hususunda görevlilerin ve yetkili makamların tam yükümlülüklerini yerine getirdiklerine ikna olamadığından, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul bakımından da ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin **8. maddesinin** (özel hayata, aile hayatına ve konuta saygı hakkı) ve Sözleşme'ye Ek **1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin** de (mülkiyet hakkı) ihlal edildiğine karar vermiştir, zira sorumlu görevliler ve yetkili makamlar, başvuranların bu hükümler kapsamındaki haklarını korumak adına ellerinden geleni yapmamışlardır. Son olarak Mahkeme, Sözleşme'nin **8. maddesi** ile Sözleşme'ye Ek **1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile bağlantılı olarak**, Sözleşme'nin 13. maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, Rus Hükümetinin başvuranlara tazminat talep etmek için hukuk davası açma imkânı tanıdığını değerlendirmiştir. Rus mahkemeleri, hukuk yargılamaları esnasında, Devletin yükümlülüğüne değinebilmek için gerekli materyalleri ellerinde bulundurmuşlar ve ceza yargılamaları esnasında olaylar bakımından sorumluluk atfetme yetkisine haiz olmuşlardır. Başvuranların taleplerinin nihayetine reddedilmesi nedeniyle yargılamaların başvuranların lehine sonuçlanmaması, Sözleşme'nin 13. maddesi uyarınca mevcut hukuk yollarının yetersiz olduğunun göstergesi değildir.

Mülkiyet hakkı (Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi)

Fredin (no. 1)/İsveç

18 Şubat 1991

Mevcut dava, başvuranların arsası üzerinde bulunan bir çakıl ocağının işletilmesi için verilen ruhsatın, Doğa Koruma Kanunu uyarınca iptal edilmesini konu almaktadır. Başvuranların beyanlarına göre, işletme izninin iptal edilmesi kendilerini mülkiyetlerinden mahrum bırakmıştır.

İlgili davada Mahkeme, günümüz toplumunda çevrenin korunması hususunda gittikçe büyüyen bir farkındalığın söz konusu olduğunu kaydetmiştir. Davanın koşullarını ve çevrenin korunması bağlamındaki 1964 tarihli Kanunda öngörülen meşru hedefi dikkate alarak

Mahkeme, başvuruların şikâyetçi oldukları iptal kararının uygunsuz veya orantısız olarak nitelendirilemeyeceğini değerlendirmiş ve bu bağlamda Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Çakıl ocağının 1963 yılında çıkarılan ruhsat kapsamında kullanılmaya devam edilmesi halinde oluşturacağı imkan dikkate alındığında, başvuruların büyük zarara uğradıkları gerçektir. Ancak Mahkeme, başvuruların yatırım girişiminde bulunurken yalnızca, yetkili makamların doğanın korunmasına ilişkin kararlar alma sürecinde, 1964 yılında çıkarılan Kanun uyarınca, başvuruların menfaatlerini de yeterince hesaba katma yükümlülüklerinin bulunduğu dayandıklarını kaydetmiştir. Başvuruların yatırımlarını yaptıkları dönemde, söz konusu yükümlülük, başvuruların çakıl ocağını uzun bir süre boyunca işletmeye devam edebilecekleri yönünde herhangi bir meşru beklenti tesis etmemiştir. İlâveten, başvurulara kapatma süresi olarak üç yıl verilmiş olup, yetkili makamlar bu süre bağlamında bir takım esneklikler göstererek, başvuranın talebi üzerine süreyi on bir ay daha uzatmıştır.

Pine Valley Developments Ltd ve Diğerleri/İrlanda

29 Kasım 1991

Söz konusu dava, üzerine inşaat yapılmak üzere satın alınmış olan bir arazi parçasına inşaat yapılması izninin geri çekilmesine ilişkindir. Başvurular, ana faaliyet konusu arsa satın alma ve geliştirme olan iki şirket ve ikinci şirketin müdürü ve tek hissedarıdır. Başvurular özellikle, İrlanda Yüksek Mahkemesinin, söz konusu alanda endüstriyel depo ve işyeri genişletilmesine ilişkin olarak sahiplere verilmiş olan taslak plan hazırlama izninin geçersiz kılınmasına hükmeden kararından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, inşaat izninin iptal edilmesi hususunun, çevrenin korunmasına yönelik meşru hedef ile orantısızlık içerisinde olduğundan bahsedilemeyeceğini değerlendirerek, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir. Mahkeme bilhassa, söz konusu müdahalenin, yalnızca başvuruların davasında değil genel olarak, Yerel Yönetim Bakanlığı tarafından ilgili planlama mevzuatının doğru bir şekilde uygulanmasının sağlanması amacıyla tasarlanıp bu amaca hizmet ettiğini kaydetmiştir. Dolayısıyla, yeşil alanın korunması maksadına uygun olarak tarımın daha fazla geliştirilmesi için ayrılmış bir bölgede inşaat yapılmasını engelleyen Yüksek Mahkeme kararı, bu amaca hizmet ederken izlenecek uygun bir yol olarak – tek yol olmaması kaydıyla – nitelendirilebilmektedir. Ayrıca, başvurular, doğası gereği risk unsuru içeren ticari bir

girişimde bulunmuş olup, kendileri yalnızca imar planının değil, aynı zamanda yerel yetkili makamların bu husustan sapılmasını desteklemediklerinin de farkındadırlar.

Ayrıca bkz. [Kapsalis and Nima-Kapsali /Yunanistan](#) davasında verilmiş olan 23 Eylül 2004 tarihli, kabul edilebilirlik hakkında karar.

Papastavrou ve Diğerleri/Yunanistan

10 Nisan 2003

Söz konusu davada, 25 başvuran ve yetkililer, bir arazi parçasının sahipliği konusunda ihtilafa düşmüşlerdir. Atina valisi 1994 yılında, ihtilaf konusu arazi parçasının da içinde bulunduğu bir bölgenin tekrar ağaçlandırılmasına karar vermiştir. Başvuranlar, söz konusu karara Danıştay nezdinde itiraz etmişlerdir. Başvuranların itiraz başvurusu, valinin kararının yalnızca, Tarım Bakanının 1934 yılında vermiş olduğu kararı desteklediği gerekçesiyle reddedilmiştir. Ancak, Atina Orman Teftiş Kurulu 1999 yılında, geçmişte bölgenin yalnızca ilgili kısmının ormanlık alan olduğu ve bu nedenle de tekrardan ağaçlandırılacağı sonucuna varmıştır. Başvuranlar özellikle, kendilerine herhangi bir tazminat ödenmeksizin, taşınmazlarının etkin bir şekilde kamulaştırıldığını iddia etmişler ve söz konusu arazideki toprak türüne ve kalitesine bakıldığında bölgede ağaçlandırma yapmanın mümkün olmadığını dikkate alarak, mülkiyet haklarının bu kadar sert bir şekilde kısıtlanmasını haklı kılacak herhangi bir kamu menfaatinin söz kararının olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, kamu menfaati ve başvuranların haklarının korunması koşulu arasında makul bir dengenin kurulmadığını kaydederek, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme bilhassa, yetkili makamların, 1934 yılından bu yana koşulların ne yönde değiştiği hususunda bir değerlendirme yapmaksızın tekrardan ağaçlandırma yapılmasına karar vermesinin yanlış bir tutum olduğunu değerlendirmiştir. Danıştay yalnızca valinin kararının eski bir kararı desteklediği gerekçesiyle, başvuranların itirazını reddederek, başvuranların mülkiyet haklarını yeterince koruyamamıştır ve Yunan hukuk uyarınca da herhangi bir tazminat yolu mümkün olmamıştır.

Öneryıldız/Türkiye

30 Kasım 2004 (Büyük Daire)

Bkz. yukarıda, “Yaşam hakkı (Sözleşme'nin 2. maddesi)” başlığı.

N.A. ve Diğerleri/Türkiye (no. 37451/97)

11 Ekim 2005

Başvuranlar 1986 yılında, deniz kıyısında yer alan ve kendilerine miras kalmış olan bir arazi parçası üzerine otel inşa etmek için yetkili makamlardan turizm yatırım belgesi almışlardır. Hazinesinin itirazı üzerine ilk derece mahkemesi, söz konusu arazinin deniz kıyısında bulunduğu ve özel bir şahsa ait olamayacağı gerekçesiyle, tapuya tescilini iptal etmiş ve inşa edilen otelin yıkılmasına karar vermiştir. Yüksek Mahkeme ilgili kararı onamıştır. Başvuranların, taşınmazlarını kaybettikleri ve var olan bir yapının yıkılışı gerekçesiyle yaptıkları tazminat girişimleri lehte bir sonuç doğurmamıştır. Başvuranlar Mahkeme önünde, inşa edilen otelin yıkılması ve taşınmazın tapuya tescilinin iptal edilmesi sonucunda uğradıkları zararın tazmin edilmediğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme, başvuranların ihtilaf konusu arazi parçasını iyi niyetle aldıklarını değerlendirmiştir. Tapu Devlet lehine iptal edilinceye kadar, başvuranlar taşınmazın sahibi olmuş ve vergilerini ödemişlerdir. Başvuranlar taşınmazlarını istedikleri gibi kullanmışlar ve yasal malikleri olarak, inşaat ruhsatı aldıktan sonra bir otel kompleksi inşasına başlamışlardır. Ancak sonrasında verilen adli bir kararla mülkiyetlerinden yoksun bırakılmışlardır; Mahkeme bu kararı keyfi olarak nitelendirmemiştir. Ancak, taşınmazlarının Hazineye geçirildiği veya otellerinin yıkıldığı gerekçeleriyle Türk mahkemeleri önünde her ne kadar dava açılırsa da, Türk Hükümeti tarafından herhangi bir haklı gerekçe gösterilmeksizin, tazminat elde edememişlerdir.

Valico S.R.L /İtalya

21 Mart 2006 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Mevcut davada, manzaranın ve çevrenin korunmasını düzenleyen inşaat kurallarına aykırı olarak bir bina inşa ettiği gerekçesiyle, başvuran şirkete para cezası verilmiştir. Başvuran şirket özellikle, söz konusu para cezasının, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkeme, ilgili tedbirin kanuna uygun olduğunu ve manzaranın korunmasına ve makul ve çevreye uyumlu bir planlamanın yapılmasına yönelik meşru hedefe hizmet ettiğini ve tüm bunların genel menfaat doğrultusunda yapıldığını gözlemlemiştir. Mahkeme, İtalya yetkili makamlarının, genel menfaat ve başvuran şirketin mülkiyet hakkına saygı unsurları arasında adil bir denge kurduğuna, bu nedenle de, başvuranlara, söz konusu tedbirin izlenen meşru hedef ile orantısız olduğu iddiasında bulunmaları için dayanak oluşturabilecek aşırı bir yük

yüklemediğine kanaat getirerek, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikâyeti **kabul edilemez** (açıkça dayanaktan yoksun) olarak nitelendirmiştir.

Hamer/Belçika

27 Kasım 2007

Mevcut dava, inşaat izni olmaksızın başvuruların ebeveynleri tarafından 1967 yılında inşa ettirilen bir yazlık evin, bir icra emri uyarınca yıkılmasını konu almaktadır. Polis 1994 yılında iki rapor düzenlemiştir: bu raporlardan biri, orman mevzuatının ihlal edilerek ağaçların kesilmesine; diğeri ise, herhangi bir planlama izninin verilmesinin söz konusu olmadığı bir ormanlık arazi üzerine, söz konusu izin olmaksızın, ev inşa edilmesine ilişkindir. Başvurana, söz konusu araziyi eski haline dönüştürmesi bildirilmiştir. Başvuran özellikle, mülkiyet haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvuranın mülkiyet hakkına yapılan orantısız bir müdahalenin söz konusu olmadığını değerlendirerek, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir. Ancak söz konusu davada Mahkeme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde çevrenin korunmasına ilişkin belirli bir hükmün yer almadığına, ancak günümüz toplumunda çevrenin korunması hususunun giderek artan bir öneme sahip olduğuna vurgu yapmıştır. Mahkeme ayrıca, çevrenin korunmasının kamu menfaati açısından gerekli olduğunu ve dolayısıyla çevrenin kamu yetkili makamları tarafından da korunması gerektiğini kaydetmiştir. Sahiplik gibi finansal zorunluluklar ve hatta belirli temel haklar, özellikle Devletin ilgili kanunları koyması halinde, çevrenin korunması hususunun önüne geçmemelidir. Dolayısıyla, kamu yetkilileri, çevrenin korunması amacına uygun olarak getirilen hükümleri etkili hale getirmek adına uygun zamanda müdahale etme yükümlülüğü altındadırlar.

Turgut ve Diğerleri/Türkiye

8 Temmuz 2008

Mevcut davada başvurular, 100.000 m2den büyük bir arazinin sahibinin üç nesilden uzun zamandır ailesinin olduğunu iddia etmişlerdir. Başvuranlar, Türkiye mahkemelerinin, söz konusu arazinin halk ormanı olduğu gerekçesiyle kendilerine herhangi bir tazminat miktarı ödenmeksizin Hazine adına tapuya tescil edilmesine hükmeden kararından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Ancak Mahkeme özellikle, doğanın, ormanların ve genel olarak çevrenin korunmasının kamu ve kamu yetkili makamları açısından önemli bir mesele olduğunu ve mülkiyet hakkı dâhil olmak üzere ekonomik zorunlulukların ve belirli temel hakların, özellikle ilgili bir mevzuatın söz konusu olması halinde, çevrenin korunması hususunun önüne geçmemesi gerektiğini hatırlatarak; taşınmazın, değerine uygun bir tazminat bedeli ödenmeksizin alınması neticesinde orantısız bir müdahalenin ortaya çıktığını ve hiçbir tazminat bedelinin ödememesi durumunun yalnızca istisnai koşullarda haklı görülebileceğini kaydetmiştir. Mevcut davada, taşınmazlarının Hazineye devredilmesi sonucu, başvuranlara herhangi bir tazminat miktarı ödenmemiştir. Ayrıca Türk Hükümeti tarafından da, tazminat ödenmemesini haklı gösteren herhangi bir istisnai koşul gösterilmemiştir. Bu nedenle Mahkeme, başvuranlara tazminatın ödememesi nedeniyle, toplumun genel menfaati ve bireysel hakların korunması arasında adil bir denge kurulmayarak, başvuranın aleyhinde bir sonucun ortaya çıktığına kanaat getirmiştir.

Depalle/Fransa ve Brosset-Triboulet ve Diğerleri/Fransa

29 Mart 2010 (Büyük Daire)

Söz konusu davalar, başvuranların deniz kenarında kamu arazisi üzerine inşa edilmiş olan evlerini, masrafları kendileri ödeyerek ve herhangi bir tazminat almadan yıkmaya yükümlülüklerine ilişkindir. Başvuranlar özellikle, söz konusu yükümlülüğün, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki hakları ile bağdaşmadığını iddia etmişlerdir.

Mahkeme her iki davada da, başvuranlara herhangi bir tazminat ödenmeden evlerinin yıkılması haline bireysel ve ağır bir yüke katlanmak zorunda kalmayacaklarını değerlendirerek, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine ve dolayısıyla, toplumun menfaatleri ve başvuranın menfaatleri arasındaki dengenin bozulmayacağına hükmetmiştir. Mahkeme özellikle, bölgesel planlama ve çevre koruma politikalarına ilişkin davalarda toplumun genel menfaatinin en ön planda olduğunu hatırlatmıştır. Ayrıca, bu kadar uzun bir süreden sonra evlerinin yıkılması başvuranların “mülkiyetleri” bakımından köklü bir müdahale teşkil edecektir; ancak (başvuranlar bu hususu ispatlamışlardır), deniz kıyısı bölgelerin korunması ihtiyacının artması, kamu tarafından kullanılması ve planlama mevzuatlarına uygun hareket edilmesinin sağlanması göz önünde bulundurulduğunda, bu tedbir, kanunun tutarlı ve titiz bir şekilde uygulanmasının bir parçasını teşkil etmektedir.

Diğer kaynaklar

Özellikle bakınız:

- [*Manual on human rights and the environment*](#), Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2nd edition, 2012.
-